

113. Perjantaina 10 päivänä marraskuuta 1989

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös

ed. Juhantalon ym. hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa sekä

ed. Helteen ym. telakkateollisuuden toimintaedellytysten turvaamista koskevista välikysymyksistä 3567

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi pienviljelijäin karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpitoiytymien valtionavustuksista annetun lain kumoamisesta 3569

Hallituksen esitys n:o 146

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 150

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain muuttamisesta 3575

Hallituksen esitys n:o 54

Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 152

3) Ehdotukset laiksi kehitysalueiden veronhuojennuksista ja laiksi leimaverolain 97 a §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 114

Toivomusaloite n:o 81

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

Siv. Suuren valiokunnan mietintö n:o 153

4) Ehdotukset laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 3578

Hallituksen esitys n:o 200

Lakialoitteet n:ot 49 ja 82

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

Suuren valiokunnan mietintö n:o 155

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvo-verosta annetun lain muuttamisesta .. 3591

Hallituksen esitys n:o 129

Toivomusaloitteet n:ot 51 ja 89

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Suuren valiokunnan mietintö n:o 154

6) Ehdotus laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain muuttamisesta 3592

Hallituksen esitys n:o 205

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Suuren valiokunnan mietintö n:o 156

7) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 140

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 157

8) Ehdotukset laiksi opintotukilain 7 §:n muuttamisesta ja laiksi opintotu-

	Siv.		Siv.
kilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..	3595	Hallituksen esitys n:o 122	
Hallituksen esitys n:o 169		Lakialoitteet n:ot 83 ja 95	
Lakialoite n:o 78		Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja 142/1988 vp.	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 158			
9) Ehdotukset laeiksi yleisten kirjastojen valtion hallintoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta	3596	15) Ehdotukset laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain 6 §:n ja olutverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	3606
Hallituksen esitys n:o 167		Hallituksen esitys n:o 121	
Lakialoite n:o 90		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 159		16) Ehdotus laiksi fosforilannoiteverosta	„
10) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 11 ja 21 §:n muuttamisesta	„	Hallituksen esitys n:o 125	
Hallituksen esitys n:o 179		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 160		Esitellään:	
11) Ehdotukset laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta	„	17) Hallituksen esitys n:o 215 öljy-suojarahastoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 176			
Lakialoite n:o 14		18) Ed. Löyttyjärven ym. lakialoite n:o 100 laiksi haitallisten aineiden vesistöpäästöjen verottamisesta ja teollisuusvesiverosta	„
Toivomusaloitteet n:ot 1003/1987 vp., 738/1988 vp. sekä 565 ja 625			
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26		Pöydällepanoa varten esitellään:	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 161			
12) Ehdotus laiksi tielaitoksesta	3597	19) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1988 antaman kertomuksen johdosta (K n:o 10)	3607
Hallituksen esitys n:o 149			
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8		20) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 203)	„
Suuren valiokunnan mietintö n:o 162			
Ainoa käsittely:		21) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus puolustusvoimien eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 28) ..	„
13) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus 1988	„		
Mainittu kertomus (K n:o 3)			
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4			
Ensimmäinen käsittely:			
14) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	3606		

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Almgren, Andersson, Björkstrand, Elo, Halonen, Järvenpää, Kauppinen, Kokko, Lapiolahti, Melin, Metsämäki, Mäki-Hakola, Nieminen, Paasilinna, Puisto, Rantanen, Saalolainen, Savolainen, Särkijärvi ja Väänänen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Andersson, Björkstrand, Lapiolahti, Rantanen ja Savolainen.

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1988

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtiontilintarkastajain kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1988. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 480, 485, 486 ja 531. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Juhantalon ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta

Ed. Helteen ym. välikysymys telakkateollisuuden toimintaedellytysten turvaamisesta

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään erikseen päätökset ed. Juhanta-

lon ym. välikysymyksestä, joka koskee hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa, ja ed. Helteen ym. välikysymyksestä, joka koskee telakkateollisuuden toimintaedellytysten turvaamista. Keskustelu asiasta julistettiin eilen pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Ensin on päätettävä ed. Juhantalon ym. välikysymyksestä. Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

1) Ed. Juhantalo ed. Väyrysen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin

- inflaation hillitsemiseksi,

- vaihtotaseen vajeen supistamiseksi,

- korkotason alentamiseksi,

- tapahtuneen koron nousun korvaamiseksi, erityisesti asuntovelallisille ja ylivelkaisille pienyrittäjille ja maanviljelijöille sekä

- perusturvauudistuksen toteuttamiseksi

ja toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

2) Ed. Fred ed. Hautalan kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että

hallitus ei ole ryhtynyt tarvittaviin toimiin talouden tervehdyttämiseksi, muun muassa inflaation hillitsemiseksi, vaihtotaseen vajeen supistamiseksi, säästämisteen kohottamiseksi ja kotimaisten tuotteiden kampanjoimiseksi suomalaisille 1990-luvun kuluttajille,

hallitus on kaatanut talouspoliittisten epäonnistumistensa seuraukset kohtuuttomasti erityisesti asuntovelallisten, lapsiperheiden, opiskelijoiden ja pienen eläkkeen varassa elävien kannettavaksi ja horjuttanut veropolitiikallaan yhteiskuntamoraalia ja avioliiton asemaa,

hallitus ei ole taloudellisesta kasvusta huolimatta pystynyt käynnistämään merkittäviä ja tarpeellisia sosiaalipoliittisia uudistuksia muun muassa perusturvan ja eläkejärjestel-

mien osalta ja siten huolehtimaan kansalaisten hyvinvoinnista,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

3) Ed. Pulliainen ed. Paloheimon kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin energiaa, luonnonvaroja ja alkuperäistä luontoa säästävään talouspolitiikkaan siirtymiseksi käyttäen keinoina muun muassa vaikutuksiltaan riittävän tehokkaita resurssi- ja ympäristöveroja pitäen samalla huolta siitä, että inflaatiovauhti merkittävästi hidastuu, vaihtotaseen vaje supistuu ja perusturvauudistus toteutuu, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Juhantalon ehdotuksesta ed. Fredin ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Pulliaisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Fredin ja ed. Juhantalon ehdotusten välillä.

Ed. Fredin ehdotus ”jaa”, ed. Juhantalon ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 6 jaa- ja 167 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Juhantalon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Juhantalon ehdotusten välillä.

Ed. Pulliaisen ehdotus ”jaa”, ed. Juhantalon ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 57 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Puhemies: Tämän jälkeen on päätettävä ed. Helteen ym. välikysymyksestä. Valtio-päiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

1) Ed. Helle ed. Paloheimon kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että hallitus on sallinut telakkateollisuuden ajautua hallitsemattomasti ahdinkoon eikä hallitus ole ajoissa ryhtynyt riittäviin toimiin telakkateollisuuden korkean ammattitaidon ja tietotaidon säilyttämiseksi, ja edellyttää, että laivanrakennusteollisuus säilytetään ja sen työpaikat turvataan, mitä varten luodaan avoin, säännelty ja tasapuolinen, kilpailijamaihien verrannollinen tukijärjestelmä, sekä että alihankkijoiden kannettavaksi ei säilytetä taakkaa Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n konkurssissa, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

2) Ed. Kankaanniemi ed. Hautalan kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että

hallitus on toiminut kansan edun vastaisesti ja vastuuttomasti laiminlyönyt huolellisen asioihin perehtymisen Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n asioita järjesteltäessä aiheuttaen näin veronmaksajille miljardiluokan laskun,

hallitus on laiminlyönyt alihankkijoiden ja yleensäkin pienyrittäjien aseman turvaamisen sopimusosapuolen taloudellisten vaikeuksien kohdatessa,

hallitus on osaltaan keskeisesti aiheuttanut tuhansille työntekijöille ja toimihenkilöille työpaikan menetyksen ja näiden perheille suuria vaikeuksia,

hallitus on toiminnallaan vakavasti vaurioittanut Suomen ulkoista mainetta ja uskottavuutta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

3) Ed. Rinne ed. U. Leppäsen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: ”Kaiken Wärtsilä Meriteollisuudessa tapahtuneen vuoksi eduskunta toteaa, että kauppa- ja teollisuusministeri Ilkka Suominen ei nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista ed. Helteen ja ed. Kankaanniemen ehdotukset ovat vastakkaisia ja ed. Rinteen ehdotus erillinen. Äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Kankaanniemen ehdotuksesta ed. Helteen ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan ja lopuksi erikseen ed. Rinteen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Helteen ja ed. Kankaanniemen ehdotusten välillä.

Ed. Helteen ehdotus ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 171 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Helteen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Helteen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Helteen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 5)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Äänestys ed. Rinteen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Rinteen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 24 ei-ääntä, 37 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi pienviljelijäin karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpito-yhtymien valtionavustuksista annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 146

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 150

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä oleva hallituksen laki-

esitys pienviljelijäin karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpitoiyhtymien valtionavustuksista annetun lain kumoamisesta on erittäin merkittävä laki maamme karjatalouden ja ennen kaikkea karjanjalostuksen kannalta. Jo vuodesta 1930 lähtien on karjantarkkailutoiminnalle määritelty valtionavun perusteet lainsäädäntöteitse.

Maatalouden ja maaseutuelinkeinojen muuttuminen edellyttää maatalouden neuvonnan uudistamista ja kehittämistä. Maaja metsätalousministeriön asettama toimikunta esitti kesällä antamassaan komiteamietinnössä, että karjantarkkailutoiminta ja maatalouskeskusten harjoittama karjatalousneuvonta yhdistettäisiin samaan järjestöön. Karjantarkkailuyhdistysten keskus on tehnyt päätöksen, että se on valmis yhdistymiseen edellyttäen, että lypsykarjatilojen edustus turvataan maatalouskeskusten hallinnossa. Toimikunta ehdotti myös maatalousneuvonnan valtionavun myöntämistä koskevan järjestelmän yhdenmukaistamista. Hallituksen esityksen hyväksyminen tietää reaalisuudessa karjantarkkailun valtionavun vähentymistä 10 prosentilla. Tämä taas aiheuttaa sen, että paineet viljelijöiden karjantarkkailu- ja neuvontamaksuihin nousevat 20—30 prosenttia. Tällä hetkellä karjantarkkailun kustannuksista valtio maksaa noin 40 prosenttia. Loppu jakaantuu viljelijöiden ja meijereiden kesken.

Järkevää ja perusteltua on maatalousneuvonnan keskittäminen, mutta mikäli eduskunnan enemmistö kumoaa karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpitoiyhtymien valtionavustuksista annetun lain, on toimenpide kohtuuton ja epäoikeudenmukainen maamme karjatalousväkeä kohtaan niin kauan kuin kotieläinneuvonnan remontti on kesken. Tällä hetkellä ei ole vielä varmuutta siitä, saadaanko neuvonnan yhdistämisestä myös jotakin rationalisointihyötyä. Valtionavun supistaminen vie pohjaa neuvontaresurssien kohdentamiselta maaseutuelinkeinojen kehittämiseen ja kaiken lisäksi luo voimakkaita paineita karjantarkkailutoiminnan supistamiseen ja sitä kautta myös tarkkailumaksujen nostamiseen.

Herra puhemies! Lakiesityksen hyväksyminen vie sen lakisääteisen turvan, mikä karjantarkkailulla on tässä maassa ollut. Mielestäni tässä tilanteessa, kun ei ole vielä yksimielisyyttä neuvonnan keskittämisen

suuntaviivoista, tulisi nykyinen lainsäädäntö säilyttää, jotta ei vaarannettaisi lypsykarjatalouden kilpailukyvyyn kehittymistä.

Hallituksen tarkoituksena on myös budjetin perustelujen mukaan kumota valtioneuvoston päätös eräiden maatalouden edistämisyhteisöjen valtionavun ehdoista. Budjetin maatalouspääluokan perustelujen mukaan on tarkoitus antaa kuitenkin uusi päätös valtionavustusten jakamisperusteista. Tämä tietää sitä, että karjanjalostustyö ja ennen kaikkea -tarkkailutoiminta jää täysin sen varaan, minkälainen asenne kulloisellakin valtiovarainministerillä on karjankasvattajia ja karjantalousyötä kohtaan. Karjantarkkailu on jalostus- ja keinosiemennystoiminnan perusta. Vain tätä kautta voidaan päästä riittävän hyviin tuloksiin.

Maitorasva on tänä päivänä yksi keskeinen kysymys karjataloudessa, koska maitorasvan kulutus on pudonnut yllättävän nopeasti. Nyt olisikin kaikki voimavarat keskittävä jalostamaan maidossa entistä enemmän valkuaisista. Maaja metsätalousministeriö tulee muuttamaan maidon koostumushinnoittelua niin, että valkuaiskymmenyksen arvo nousee merkittävästi ja rasvakymmenyksen arvo alennetaan niin, että maidon nykyiseen hinnoitteluun verrattuna maitolitrassa rasvaosan keskimääräinen arvo alenee 65 pennistä 53 penniin ja valkuaisosan arvo nousee 102:sta 160 penniin.

Jalostus on myös kantakirjauksen ohella muuttunut tänään jo niin, että lehmät hyväksytään esimerkiksi valioluokkaan valkuaisuotantokyvyn perusteella eikä enää rasvakyvyn. Jalostusohjelmat on tänään myös suunniteltu niin, että niissä painotetaan sonnien emien valinnassa enemmän valkuaisista kuin rasvaa.

Karjantarkkailu on ehdottoman välttämättömyydenä, jos aiotaan järkipäistä karjataloutta harjoittaa. Karjantarkkailun rinnalla tarvitaan myös alkion siirtoja, jotka ovat erittäin käyttökelpoisia valkuaisjalostuksen nopeuttajia erityisesti sen vuoksi, että maidon valkuaispitoisuuden periytymisaste on korkea.

Äskettäin julkistettu utaretulehdustoitumiskannan raportti osoittaa, että yksi keskeinen ongelma maidon laadussa ovat utaretulehdukset. Jotta tämä vakava karjatalouden sairaus saataisiin järjestykseen, tarvitsemme myös terveystieteiden huomioimista karjanjalostuksessa ja -tarkkailussa. Myös tä-

män ongelman ratkaisemiseksi on välttämättöntä, että meillä tehdään tehostettua karjanjalostustyötä.

Herra puhemies! Edellä oleviin perusteisiin sekä valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen vedoten ehdotan, että ehdotus laiksi pienviljelijäin karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpitoyhtymien valtionavustuksista annetun lain kumoamisesta hylättäisiin. Siltä varalta, että lakiehdotusta ei hylättäisi, ehdotan lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään yli valtiopäivien.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikka asiasta jo aikaisemmissa käsittelyvaiheissa on paljon puhuttu, haluan ed. Vihriälälle todeta, että maatalousneuvonnan nykytilanne on esimerkki jälleen verorahojen kylvämisestä hajanaiseen ja päällekkäiseen neuvontaverkostoon. Sen takia nyt on ehdottomasti yhtenäistettävä sitä, päästävä myös maatalousneuvonnasta maaseutuneuvontaan ja maatalouskeskusten asemaa vahvistettava. On käsittämättöntä, että tätä hajanaista järjestelmää keskustapuolue haluaa pitää yllä, kun maaseutuneuvontaan muutoin kohdistuu erittäin suuria paineita voimavarojen uudelleen suuntaamiseksi ja joustavamman organisaation saamiseksi.

Erityisesti maaseudun yrittämistoiminnan voimistamiseksi tullaan tarvitsemaan myös uutta neuvontajärjestelmää ja otetta koko asiaan. Nyt vihdoinkin maatalouskeskukset tarvitsevat myös voimavaroja siihen, että on todettu maatalouden ympäristöhaitat ja ympäristösaastumisvaikutukset. Maatalouskeskukset haluavat maaseutuneuvonnassa myös ympäristön tilaa lähteä kehittämään. Tässä yhteydessä on taaksepäin menemistä, jos tuijotetaan vanhoihin hajanaisiin järjestöihin, jotka eivät edes vilpittömästi halua verorahojen hukkakäyttöä ja hajanaista järjestelmää korjatakaan.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin ed. Rajamäelle, että nyt on kysymyksessä pienviljelijäin karjantarkkailuyhdistysten ja sonninpitoyhtymien valtionavustuksista annetun lain kumoaminen eikä suinkaan kokonaisuudessaan maatalousneuvonta. Kuten puheenvuorossani totesin, olemme valmiita kannattamaan ja edistämään sitä, että maatalousneuvontaa keskitetään. Mutta nyt on ennen kaikkea

kysymys siitä, turvataanko tässä maassa riittävä karjanjalostustoiminta, kun tämä laki kumotaan.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta totean, jotta yhdyin niihin lausumiin, missä hän sanoi, että maatalousneuvontaa on vahvistettava. Keskustan taholla suinkaan ei vastusteta sitä, että tämä tarkkailuasiakin nimenomaan liitetään siihen yleiseen rahoitukseen, mutta ed. Rajamäki jätti tarkoituksellisesti mainitsematta sen, jotta neuvonnan yleisiä varoja supistetaan reaalisesti hallituksen budjettiesityksessä 10 prosenttia tämän vuoden tilanteeseen verrattuna.

Näin ollenhan se aivan selvästi heikentää ja varsin huomattavasti neuvonnan edellytyksiä. Kuitenkin on nämä organisaatiojärjestelyt parhaillaan meneillään ja edellytetään, että on uudelleen koulutettava henkilöstö ja ohjattava uusiin tehtäviin, ja siitä huolimatta varoja huomattavasti supistetaan. Tämä ei ole ensinkään johdonmukaista siihen puheenvuoroon verrattuna, minkä ed. Rajamäki äsken piti.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sen verran vain haluan jatkaa keskustelua, että totta kai, kun neuvontajärjestelmän päällekkäisyyttä ja hukkakäyttöä poistetaan, jossainhan veronmaksajienkin täytyy ruveta hyötymään. Olen iloinen, että löytyy edes pieni osa maatalouspolitiikkaa, jossa voidaan veronmaksajille sanoa, että hivenen saatte säästää. Ei tämä olennaista ole. Paljon isommat virrat kulkevat muualla, ja verorasitus ylijäämien viennissä ym. tulee säilymään veronmaksajien selässä ihan riittävän voimakkaasti.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Täytyy aloittaa puheenvuoro vastaamalla ed. Rajamäelle tavallaan tukien sitä, mitä hän äsken sanoi eräiltä osin, eli että maatalouspuolen neuvontaa täytyy keskittää ja voimistaa. Näin minä ymmärsin hänen äskeisen puheenvuoronsa. Tässä suhteessa ed. Rajamäki on aivan oikealla tiellä, ja me vihreät olemme myös kannattamassa tuota kehitystä. Ongelman ydin tässä tapauksessa kuitenkin on siinä, että nyt ei edetä kokonaisvaltaisesti tasajalkaa, vaan erästä osa-

aluetta rokotetaan, ja rokottaminen tapahtuu, sanoisinko jalostustilanteeseen nähden, vääränä aikana. Puheenvuoroni, arvoisa puhemies, keskittyykin nimenomaan siihen, että yritän selvittää, miksi tässä nyt on tullut tilanne, jossa täytyisi erityisesti antaa karjanjalostukselle tukea. Perusteluissani ed. Rajamäen lukuisat puheenvuorot maatalouspolitiikasta ja maitopolitiikasta niin maa- ja metsätalousvaliokunnassa kuin isossa salissakin ovat eräänä perusteena.

Nimittäin ed. Rajamäki on ollut hyvin huolissaan siitä, että meillä maidontuotannon yhteydessä kasvatetaan rasvavuoria. Me kannamme tässä ed. Rajamäen kanssa samaa huolta. Nyt ollaan kuitenkin aivan oikein lähtemässä siihen, että pyritään maidon rasvapitoisuutta alentamaan sekä jalostuksen että ruokinnan keinoin. Tässä tapauksessa on kysymys jalostusvaihtoehdosta ja siinä voimakkaasta etenemisestä siihen suuntaan, että rasvapitoisuutta alennetaan ja valkuaispitoisuutta korotetaan. Valkuaispitoisuuden korottamista tähdennetään jo uusissa säädöksissä, jotka koskevat sitä, millä tavalla maitoa hinnoitellaan ensi vuoden alusta lukien, niin kuin ed. Vihriälä aivan oikein kuvasi.

Jalostuspuolen ongelma on siinä, että valkuaispitoisuus maidossa vaihtelee suhteellisen ahtaissa rajoissa. Ne luvut ovat 2,9 ja 3,5 prosenttia. Jos vaihtelu luontaisesti olisi suurempi, jalostuksella olisi helpommat mahdollisuudet edetä, mutta kun ei ole, niin jalostukseen täytyy aivan erikoisesti käyttää ammattitaitoa ja panostusta. Nyt onneksi on niin, että meillä löytyy karjassa yksilöitä, joilla on erittäin hyvä valkuaispitoisuus maidossa.

Tulin leikanneeksi Maaseudun Tulevaisuudesta 4. marraskuuta tänä vuonna kappaleen artikkelia, jossa kerrotaan Tengvallin sisarusten omistamasta Pipsa-nimisestä lehmästä, jonka maidossa valkuaispitoisuus on 3,7 prosenttia ja rasvapitoisuus vain 3,4 prosenttia. Tämän laatuista löydöksiä pitäisi löytää karjasta nopeasti ja paljon ja aloittaa näiden pohjalta uuden suuntaisen jalostus. Tähän vaiheeseen sopii erittäin huonosti se, että nyt tavallaan heikennetään mahdollisuuksia karjanjalostuksessa tässä ja nyt.

Sen takia, arvoisa puhemies, kannatan ed. Vihriälän hylkäämisehdotusta ja myös sitä ehdollista ehdotusta eli lepäämäänjättämisehdotusta. — Totean, että toivomme hyvin

paljon sitä, että tätä valkuaisen lisäämisen mahdollisuutta maatalous ja jalostustoiminta vastuullisesti käyttää hyväkseen.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Arvostan aluksi ed. Rajamäen ahkeraa työtä Suomen maatalouden budjettipoliittisessa vartioinnissa. Arvostukseni yhäti kohoaisi, jos ed. Rajamäki olisi syvällisesti sisällä nyt käsiteltävänä olevan problematiikan kanssa joko käytännön viljelijänä tai hallinnollisesti vastuussa niistä tehtävistä, jotka kuuluvat karjanjalostukseen, maatalouteen ja suomalaisen maaseutuun. (Ed. Vähänäkki: Kyllä niitä tietoja voi hankkia muutenkin! — Ed. Rajamäki: Pitääkö keskustelukin monopolioida?)

Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsitellyssä oleva lakiesitys pienviljelijän karjan-tarkkailuyhdistysten ja sonninpitoyhtymien valtionavustuksista annetun lain kumoamiseksi on neuvontaa heikentävä ja maatalouden neuvonnan yhdistämiskehitykseen nähden ennenaikainen.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön vastalauseessa olevan hylkäämisehdotuksen tueksi on syytä mainita lyhyesti mm. seuraavaa: Nykyisen hallituksen maatalouspoliittiset ratkaisut ovat ajaneet pienviljelijät erityisen ahtaalle. Tuotantoa ei ole voinut lisätä eikä karjan rehuomavaraisuutta ole voinut kohentaa. Taloudellista liikkumavaraa on ollut pakko hakea elinkeinon sisällä tehostamalla eläinkannan sopivuutta ja järkipäistämällä kotieläinten ruokintaa. Kotieläinneuvonnassa työtä on huomattavasti lisännyt karjalatalouden taloussuunnittelu eläinaineksesta viimeisimpään ruokakokkareeseen. Taloudellista neuvontaa on edelleenkin tehostettava elinkeinon kilpailuaseman parantamiseksi. Tarkkailussahan on vasta noin puolet karjoista.

Kulutustottumuksien muutos rasvaa sisältävistä tuotteista valkuaisen suuntaan edellyttää mittavaa työpanosta eläinaineksen valinnassa ja jalostuksessa. Kyse on vuosien, jopa vuosikymmenien projektista. Maidon ohella on lihan ominaisuuksien parantaminen ja taloudellisuuden lisääminen edellyttämässä määrätietoista jalostamista ja tarkkailua. Tarkkailu on kytkettävä tilakokonaisuuden toimintaan ja tilan taloussuunnitteluun. Tavoitteeseen ollaan jo nyt etenemässä koh-talaista vauhtia.

Perinteisen ja sektoroituneen maatalousneuvonnan yhdistäminen ja rationalisoiminen yhtenäiseksi organisaatioksi on myös hyvällä alulla. Maatalouskeskusten Liitto on saanut valmiiksi Vainio-Mattilan komitean pohjalta esityksen neuvontatoiminnan tulevaksi rakenteeksi ja periaatteiksi. Uudistus on edennyt ongelmista huolimatta, ja pääosa neuvonnasta sisällytetään maaseudun kehittämiskeskukseen. Työtä on vaikeuttanut vähäinen tieto toiminnan rahoittamiseen liittyvistä erilaisista vaihtoehdoista, niitähän Vainio-Mattilan toimikunta ei esittänyt.

Neuvonnan uudistamista siirtymisvaiheessa on vaikeuttanut vakanssisidonnaisuus ja nopeasti tulleiden uusien tehtävien hoitaminen, joihin ed. Rajamäki ansiokkaasti on viitannut. Maaseudun pienyritystoiminnan edistäminen, maaseudun ympäristöasiain neuvonta ja luonnonmukaisen viljelyn edistäminen ovat lisänneet neuvontahenkilöstön työtä ja olleet varsin vaikeita tehtäviä. Samalla maatalouden neuvonnan kokonaismääräraha valtion taholta on reaalisesti laskenut. Toimitusmaksujakaan tässä vaiheessa, niin kuin ed. Vihriälä totesi, ei voida kohuttomasti viljelijäin kireän talouden vuoksi nostaa. Esillä olevan valtionapulain kumoaminen on maatalousneuvonnan uudistamislanteeseen nähden hätäkohtia ja ennenaikainen toimenpide.

Vuoden 1990 kuluessa luodaan neuvonnan uusi organisaatio, päätetään alueellisesta ja rakenteellisesta työnjaosta sekä määritellään neuvonnan taloudellinen vastuu niin valtiolle kuin neuvottaville itselleen ja muille tahoille. Samalla hahmottuu toimihenkilörakenne ja kunkin toimintasektorin kustannusvastuu. Nämä ratkaisut pitää tehdä, ennen kuin nykyinen valtionapulaki kumotaan.

Herra puhemies! Edellä esitetyn perusteella lyhyesti on syytä yhtyä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen lakiehdotuksen hyökkämisestä. Valtionavun kumoaminen tässä tilanteessa organisaatiouudistukseen nähden on ennenaikainen, kuten ed. Pulliainenkin totesi, ja toiminnan rahoitustarpeeseen nähden myönteistä kehitystä hyvinkin vaarantava.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Aion puuttua kolmannessa käsittelyssä olevaan lakiesitykseen sikäli, että jo tämän vuoden budjettiin liittyen esitettiin karjantarkkai-

luyhdistysten lakimääräisten määrärahojen laskemista. Mutta tästä luovuttiin sen jälkeen, kun maatalousministeriöön oltiin yhteydessä tämän asian johdosta mm. allekirjoittaneen osalta ja havaittiin, että kysymyksessä on lakimääräinen määräraha, jota ei voida tämän tyyppisillä päätöksillä alentaa. Näin ollen se pysyy ennallaan.

Tämän lain hyväksyminen on tietysti merkittävä tappio karjantarkkailuyhdistyksille, joilla on edelleenkin ensiarvoisen tärkeä asema nimenomaan karjatalouden yhteydessä tapahtuvassa jalostustoiminnassa. Kun tämä laki kuitenkin joka tapauksessa hyväksytään, on toivottavaa, että karjantarkkailutoimintaa ei siitä huolimatta jätetä tulevaisuudessa nykyistä huonompaan asemaan. Sillähän ei ole merkitystä, millä tavalla ja minkä säännösten perusteella tätä toimintaa tuetaan. Tärkeintä on se, että riittävät määrärahat toimintaan kuitenkin tulevaisuudessakin on osoitettava.

Ed. Saari: Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro tässä asiassa oli todella valaiseva. Se pitkälti teki tyhjäksi sen, mitä ed. Rajamäki edellä on esittänyt ja väittänyt maatalousneuvonnan rahoituksesta. Ed. Aittoniemen puheenvuorossa selvästi kävi ilmi, että tämä lainmuutos on tarpeen sen vuoksi, että karjantarkkailun neuvonnan rahoitusta voitaisiin alentaa.

Juuri tässä tilanteessa tämä on täysin käsittämätön toimenpide, kun maidon kulutustottumusten vuoksi meillä rasvaongelma on kärjistynyt. Kulutustottumukset ovat menneet vähärasvaiseen suuntaan samanlaisesti, kun maidon rasvapitoisuudet tuotannossa eivät ole alentuneet. Tuotannon mukauttamiseksi kulutustottumuksiin on ainut tehokas keino voimakas jalostus ja jalostuksen välikappaleena voimakas karjantarkkailuneuvonta.

Ed. Jokiniemi: Herra puhemies! Ed. Aittoniemi puheenvuorossaan korosti niitä perusteita, mitä karjantarkkailuun sisältyy. Voin täysin yhtyä hänen mielipiteisiinsä. Toisaalta en voi yhtyä koko äskeiseen näkemykseen. Jos tämä laki lakkautetaan, mikä aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, silloin nimenomaan päämääriä vaarannetaan aivan ratkaisevasti. Nimenomaan

tämä laki on maaseutua hyvin vahvasti koskettava. On hyvin mielenkiintoista nähdä, miten SMP äänestyksessä käyttäytyy.

Mikäli tämä laki saa 1/3:n edustajista taakseen, se vuodella lykkääntyisi eteenpäin. Silloin voitaisiin kokonaisorganisaatiouudistuksessa myös katsoa ja määritellä eduskunnassa karjantarkkailu. Me emme suinkaan vastusta sitä, jotta se tulee maatalouskeskuskille hoidettavaksi, mutta tällä menettelyllä, mikä nyt on käynyt ilmi, se irrotetaan kokonaan siitä ja kuitenkin ei anneta niitä varoja käyttöön. Tämä on nimenomaan sitä, jotta aivan ratkaisevasti vaarannetaan toteutus.

Ennen kaikkea on vielä ratkaisemattomia asioita neuvontajärjestöjen ja valtiovallan välillä mm. valtionapuseridonnaisuuksien ja vakanssisidonnaisuuksien osalta. Nämä ovat vielä avoimia kysymyksiä. Me olemme mukana ja toivomme todella, jotta siihen suuntaan pääsemme. Mutta tämä hallituksen esitys on ennenaikainen.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Täytyy ihan ihailla ed. Aittoniemen rehellisyyttä ja avoimuutta puheenvuorossa, jossa hän todella myöntää, mikä on ollut tämän lainsäädännön tarkoitus. Tämä vain on sikäli valitettavaa, että kun ajatellaan Suomen maaseudun puolueen edustajien puheenvuoroja koskien nimenomaan maatalouspolitiikkaa ja maaseutupolitiikkaa, sitä taustaa vasten on täysin käsittämätöntä, että SMP on mukana hyväksymässä lainsäädäntöä, jolla maatalousneuvonnan määrärahat vähenevät ja nimenomaan lakisääteisyys poistuu, minkä jälkeen neuvontatyön voimavarat ovat pitkälti hallituksen ja valtioneuvoston harkinnassa.

Olisi nyt yhdestoista hetki SMP:n äänestää tätä esitystä vastaan, koska muuten puheet ja teot SMP:n kohdalla maatalous- ja maaseutupolitiikassa ovat kyllä pahasti ristissä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Itse-tyytyväisyyden höyhen kutittelee saastaista sieluani, kun kuulen olevani jälleen kerran rehellinen ja mitä muuta, en kaikkia kuullutkaan. Suomen maaseudun puolue, mikäli tästä äänestys tulee, ei tule asettumaan hallituksen esitystä vastaan, vaikka todella totesin, että tämä vaarantaa tietyllä tavalla karjantarkkailuyhdistysten toimintaa. Mutta

aivan samalla tavalla kuin tämän vuoden budjetista SMP:n edustajien taholta otettiin yhteyttä maatalousministeriöön ja estettiin se virhe, joka oli tulemassa siltä osin, että lakimääräisiä määrärahoja oli tarkoitus vähentää, (Ed. Pekkari: Se oli viime vuonna!) me tulemme hoitamaan asian omalta osaltamme hallituksessa sillä tavalla, että karjantarkkailuyhdistysten toiminta edelleenkin tulee valtion puolelta tarpeellisella tavalla tuetuksi, vaikka se ei tapahdu enää lakimääräisten määrärahojen avulla. (Ed. Pekkari: Miten?) — Se tullaan sitten näkemään tulevaisuudessa.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Täytyy sanoa, että ed. Aittoniemen verbaalinen lahjakkuus on uskomaton, kun hän pyörittelee sanoja ja muklailee niitä ja kaikin tavoin. Minusta hänellä olisi tässä ollut tuhannen taalan paikka osoittaa vaikka tuhat markkaa ylimääräistä karjanjalostukseen, koska sillä tavalla hän olisi tehnyt mahdollisimman hyvän sijoituksen tulevaisuuteen. Hänkin on ollut huolissaan siitä, että rasvaa on liikaa tuotannossa. En puutu näihin yksityiskohtiin tarkemmin. Kun hänellä olisi elämänsä tilaisuus vaikuttaa nappia painamalla, niin ei muuta kuin läpsättää läpsättää kaikenmoista joutavaa vain. Tavaltaan on huvittunut ja tavallaan pettynyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Lisäksi on ed. Vihriälä ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alho, Antvuori, Backman, Björklund, Bärlund, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Jurva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Korkia-Aho, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Lamminen, Lax, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Metsämäki, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Siitonen, Skinari, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kemppainen, Kietäväinen, Koistinen, Kuuskoski-Vikamaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Männistö, Paloheimo, Pekkarinen, Peltari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Uitto, Vihriälä, Virolainen, Vähäkangas, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Almgren, Andersson, Björkstrand, Elo, Halonen, Hetemäki-Olander, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Jouppila, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kauppinen, Kokko, Laitinen, Lapiolahti, Laurila, Melin, Mäki-Hakola, Nieminen, Nyman, Ollila, Paasilinna, Pesälä, Rantanen, Renlund, Salolainen, Savolainen, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Tennilä, Tähkämaa, Wahlström, Viinanen ja Väänänen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään yli valtiopäivien, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

2) Ehdotus laiksi laintarkastuskunnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 54

Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 152

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 152. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 2 a, 3—5, 7, 8, 9 a ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi kehitysalueiden veronhuojennuksista ja laiksi leimaverolain 97 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 114

Toivomusaloite n:o 81
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61
 Suuren valiokunnan mietintö n:o 153

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 153. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Nordman: Puhemies, talman! Det räckte länge innan den här bekräftelsen på att de viktigaste skattelättnaderna bibehålls kom.

Redan i samband med förslaget till lag om regionalpolitisk lagstiftning i maj 1988 meddelade regeringen att en proposition med förslag till revision av skattelättnader i u-områdena ges som en del av företagsbeskattningen. Men det räckte ändå tills i höst. Det här dröjsmålet har skapat osäkerhet på företagarghåll inför årsskiftet. En del har påskyndat sina investeringar, medan andra har tvingats vänta på ett klart besked. Men bättre så här sent än aldrig. Med tanke på företagssatsningar i utvecklingsområdena som brottas med strukturerproblem är dylika skattelättnader en viktig del av regionalpolitiken.

Fördelen med den här typen av förmåner är framför allt att de är säkra, inte beroende av budgetanslag och gallrande myndigheter. Det ger möjligheter till resultatutjämning och egen kapitalbildning och stimulerar till investeringar och sysselsättning.

Flera sådana här generella obyråkratiska stödformer, exempelvis lägre arbetsgivaravgifter i utvecklingsområdena, skulle ha betydande verkningar på den regionala balansen. En sådan form skulle stöda arbetskraftsintensiva företag, medan denna lag framför allt gynnar kapitalintensiva företag.

Till slut uttalar jag förhoppningen om att den urvattning och försämring av förmåner som sker i denna reviderade lag kompenseras med andra u-områdesförmåner.

Puhemies! Kesti kauan ennen kuin vahvistus tärkeimpien veronhuojennusten säilyttämisestä tuli. Jo keväällä 1988 hallitus lupasi antaa esityksen osana yritysverouudistusta, mutta

näin ei vain käynyt. Viivytys on aiheuttanut epävarmuutta jossakin määrin yrityksissä vuodenvaihteen lähestyessä. Jotkut ovat kiirehtineet investoinneissaan, jotkut taas ovat jääneet odottelemaan tarkennusta, mutta parempi myöhään kuin ei koskaan.

Rakenneongelmien kanssa painivilla kehitysalueilla yrityksiin tehtäviä panostuksia ajatellen tällaiset veronhuojennukset ovat tärkeä aluepolitiikan osa. Näiden etuuksien hyötynä on ennen kaikkea niiden varmuus ja riippumattomuus budjettimäärärahoista ja viranomaisten karsinnasta. Useammilla tällaisilla yleisillä epäbyrokraattisilla tukimuodoilla, esimerkiksi kehitysalueilla sovellettavilla alemmilla työnantajamaksuilla, olisi huomattavia vaikutuksia alueellista tasapainoa ajatellen.

Lopuksi rohkenen toivoa, että muutetussa lainsäädännössä tapahtuva etuuksien vesitys kompensoidaan muilla kehitysalue-etuuksilla.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Jos ihan lyhyesti kommentoi hallituksen esitystä kehitysalueiden veronhuojennuksista ja leimaverolain 97 a §:n muuttamisesta, voisi todeta, että se merkitsee parissa kolmessa suhteessa selvästi kehitysalueilla toimivien pienten yritysten kannalta nykyisen tilanteen heikkenemistä. Ensinnäkin hallituksen esitys merkitsee sitä, että vapaan poisto-oikeuden tekemismahdollisuuksia käyttöomaisuudesta kavennetaan nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Tähän saakka ja vielä voimassa olevan lain mukaan verovelvollinen saa poistaa hankintaveron kirjanpidossa ja verotuksessa halumallaan tavalla käyttöönottovuonna sekä sitä seuraavana yhdeksänä verovuotena. Hallitus nyt esittää, että tämä oikeus koskisi vain neljää seuraavaa vuotta. Käytännössä tämä merkitsee monille yrityksille jonkin mittaista — en nyt väitä, että tässä hirveän suurista on kysymys — tappiota tai menetystä kuitenkin.

Toinen merkittävä heikennys nykyiseen tilanteeseen verrattuna koskee ylimääräisen investointivähennyksen tekemistä. Tällä hetkellä vähennys on porrastettu kehitysaluevyöhykkeiden mukaan niin, että se enimmillään on 4 prosenttia investoinnista, kuitenkin enintään 120 000 markkaa, ja laskee siitä sen mukaan, kun kehitysaluevyöhykkeitä tullaan alaspäin, etelään päin. Hallitus esittää tämän

ylimääräisen investointivähennyksen poistamista. Myös se on pienten yritysten verotuksen näkövinkkelistä selvä heikennys nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Edelleen hallitus esittää kyllä ihan oikein jo tälle vuodelle muistaakseni esittamiensä verolakien perusteluissa, että kokonaisverouudistukseen liittyen aiotaan harkintaverotuksesta luopua kokonaan ja koko maassa 1991 lähtien. Vielä kuitenkin ensi vuonna 1990 näin ei tultais menettelemään. Siitä syystä meidän mielestämme on perusteltua säilyttää harkintaverotuskielto kehitysalueilla edelleenkin ensi vuoden eli vuoden 1990 ajan ja toivoo samalla, että vuodesta 1991 lähtien harkintaverotus poistettaisiin todella koko maassa.

Herra puhemies! Näihin mielestämme tärkeisiin epäkohtiin tulemme lain yksityiskohteisessa käsittelyssä esittämään omat muutoksemme, joiden johtava ajatus on se, että emme hyväksy kehitysalueiden useimmiten juuri pienimpien yritysten kannalta näitä verotuksellisia heikennyksiä, mitä hallituksen esitys merkitsee. Toki tässä esityksessä on jotain hyvääkin, mutta puutteet ja suoranaiset heikennykset ovat sen mittaisia, että tulemme esittämään niihin korjauksia lain yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. Pekkariselle haluan todeta, että hän toi esille vain kielteiset puolet hallituksen esityksestä. Hänen olisi pitänyt kokonaisuutena arvioida tätä hallituksen esitystä. Ehkä kaikkein merkittävintä muuttuneessa verotilanteessa on se, että kun varausmahdollisuuksia on olennaisesti elinkeinoverotuksessa supistettu, tämä vapaa poisto-oikeus, vaikka se rajoittuikin neljään vuoteen, on täysin riittävä näille yrityksille. Se on huomattavasti merkittävämpi etuus kuin se on aikaisemmin ollut vanhassa verojärjestelmässä. Sanoisin, että tämä merkitsee sitä, että kehitysaluetuudet kokonaisuutena eivät supistu, vaan saattavat paremminkin muodostua edullisemmiksi yrityksille kuin aikaisemmin.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kuten puheenvuoroni lopussa yritin kyllä kertoa, tähän hallituksen esitykseen toki liittyy muutamia ihan myönteisiäkin ja kannatettavia ajatuksia. Yhtä lailla on mielestäni aivan selvää, että suhteellisesti kehitysalueilla

toimivien yritysten verotuksellinen kohtelu käy tämän hallituksen esityksen jälkeen heikommaksi kuin se on tähän saakka ollut ja on tällä hetkellä vielä voimassa olevan lain aikana. Ed. Sasikin myöntää, että heikennyksiä juuri mainitsemisani asioissa tapahtuu, ja näitä mielestämme ei tule tehdä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti, mikä käytännössä merkitsee sitä, että vapaan poisto-oikeuden tekemismahdollisuus säilytetään nykyisellään eli yhdeksänä vuotena, ja toisaalta se merkitsee myös sitä, että ylimääräinen investointivähennys säilytetään nykyisellään.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. E. Ahon kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 57. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisessa muodossa, mikä käytännössä merkitsee sitä, että kunnallisverotuksessa ei sovellettaisi harkintaverotusta uudessa tuotantolaitoksessa tai matkailuyrityksessä saatua tulon lisäksi verovuosina, joilta toimitettavassa kunnallisverotuksessa 2 §:n säännöksiä on siihen sovellettu. Tämä käytännössä merkitsee, herra puhemies, sitä, että ensi vuonnakaan ei harkintaverotusta kehitysalueella näihin yrityksiin sovelleta.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. E. Ahon kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 ja 6 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 97 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi talletusten ja obligatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 200

Lakialoitteet n:ot 49 ja 82

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

Suuren valiokunnan mietintö n:o 155

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 155. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi talletusten ja obligatioiden veronhuojennuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta. Käsittelyssä on toisin sanoen hallituksen esitys, jonka hallitus lupasi oppositioryhmien kovan painostuksen jälkeen kuluneen kesän ja alkusyksyn aikana käydyssä talouspoliittisessa keskustelussa.

Tämän hallituksen esityksen taustahan on siinä, että hallitus lähtiessään liikkeelle verouudistuksen toteuttamiseen kajosi ensi vaiheessa ja ensi töikseen nimenomaan talletusten ja obligatioiden verokohteluun. Vuonna 1988 hallitus ajoi lävitse lain, jolla kansalaisille turvallisten verottomien määräraikaistalletusten korot asetettiin verolle. Käytännössä tämä ratkaisu merkitsi sitä, että verottomien pankkitalletusten enimmäiskorkoa, nimenomaan määräraikaistalletusten verotonta enimmäiskorkoa, laskettiin tuolla ratkaisulla kahdella prosenttiyksiköllä. Käytännössä tämä edelleen vaikutti selvän kielteisesti säästämiseen yleensä ja säästämistäseen ja asenteisiin välillisesti varmasti myös.

Rohkenenkin väittää, että omalta osaltaan tämä hallituksen esitys merkitsi sitä, että säästämistä on meillä kääntynyt selvään laskuun. Talouspoliittisesti tällainen ratkaisu sattuu mitä ikävimpään ja onnettomimpaan ajankohtaan. Juuri näissä vaiheissa, vuosina 1988 ja 1989, hallituksen olisi tullut painavasti edistää säästämistä eri keinoin, myös verotuksellisin keinoin, myös talletusten verokohteluun liittyvin keinoin ja ratkaisuin.

Hallitus kuitenkin toimi tunnetusti täsmälleen toisin päin ja asetti mainitsemallani tavalla tavanomaiset määräaikaistilit ja niiden korot verolle.

Kun tämän hallituksen talouspolitiikan seurauksena on samanaikaisesti inflaatio maassa lähtenyt aikamoiseen laukkaan, lähennellen tällä hetkellä tiettävästi 7:ää prosenttia, on ilman muuta selvää, ettei 5,5 prosentin veroton talletuskorko ole kyennyt enää houkuttelemaan tallettajia, ainakaan uusia, vuodenvaihteen jälkeen näille verottomille tavanomaisille talletustileille.

Käytännössä ei tätä asiaa ole merkittävästi auttanut edes se, että omaisuustulovähennystä hallitus on yrittänyt rukata tietyllä tavalla. Hallitus on toiminut tässä asiassa niin, että 2 000 markkaan asti omaisuustulot ovat verosta vapaita ja sen yli menevältä osalta 50-prosenttisesti tiettyyn enimmäisrajaan asti vapaita ja 50-prosenttisesti veronalaisia. Käytännössä tämä kaikki merkitsee sitä, että hyvin suurella osalla tavanomaisista tallettajista korot ovat joutuneet ja joutumassa verolle.

Kaiken kaikinensa tämä hallituksen toimenpide, lain muutos, jonka hallitus esitti vuonna 1988, on ollut yksi selvä elementti siinä kielteisen talouspoliittisen kehityksen aikaansaamisessa, jonka tuloksia valitettavasti koko Suomen kansantalous joutuu ikävällä tavalla nauttimaan lähikuukausien ja myös lähivuosien aikana.

Pienen korjauksen siis hallitus käsittelyssä olevalla esityksellään yrittää virheratkaisuunsa tehdä. Tämä korjaus merkitsee sitä, että talletusten verotonta korkoa nostetaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Se ei meidän mielestämme kuitenkaan riitä parantamaan riittävästi tilannetta tavanomaisen säästämisen kannalta. Tästä syystä tulemme lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan hallituksen esitykseen korjauksia, joiden ydinsanoma on se, että nämä korjaukset voisivat talletusten ja obligaatioiden verokohtelun sille tolalle, millä se oli ennen tätä hallituksen seikkailua vuonna 1988.

Tästä syystä esitämme 24 kuukauden määräaikaistalletusten enimmäiskoroksi Suomen Pankin koron mukaista korkoa. Ei niin, että tämä korkojärjestely vanhaan tapaan, aiemmin voimassa olleen lain mukaisella tavalla, perustuisi pankkiryhmien väliseen sopimukseen, vaan niin, että tämä peruskoron tasoi-

nen korko sidottaisiin laissa selvästi Suomen Pankin peruskorkoon.

Edelleen meidän mielestämme tulee myös 12 kuukauden ja 6 kuukauden määräaikaistalletusten varalle olla omat tietyt rajat, jotka myöhemmässä yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme esittämään, johon saakka talletuskorot ovat verovapaita.

Herra puhemies! Näillä korjauksilla tulemme lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan hallituksen esitystä parempaa esitystä ja palaamista tavallaan keskeiseltä osaltaan tilanteeseen, jota elettiin viime vuonna 1988 ennen hallituksen verouudistusehdotusta.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön liittyvään vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Aivan lyhyesti: Jo silloin kun tätä esitystä viimeksi käsiteltiin, sanoin, että tämä verotusmuoto on väärä ja virheellinen ja harhaanjohtava. Meillä on järjestelmä, jossa määrättyyn korkoon asti korko on kokonaan verovapaa, ja kun se yhdellä promillilla sen koron ylittää, niin se on kokonaan verotettavaa. Tämä järjestelmä ei ole mitenkään johdonmukainen ja johtaa aivan selviin vääristymiin. Paljon parempi ratkaisu olisi se, että korko olisi kokonaan verotettavaa siltä osin kuin se ylittää inflaation. Jos se on veroteknisesti vaikeata, niin sidotaan se sitten peruskorkoon siltä osin, kuin se ylittää peruskoron tai peruskorko miinus 3 prosenttia tai mitä tahansa. Joka tapauksessa voitaisiin peruskorosta johtaa koron veroton osuus, ja kaikki, mikä menee sen ylitse, on verotettavaa mutta ei koko korko. Nyt joudutaan myös maksamaan veroa siitä korosta, joka on oikeastaan vain inflaatiokorvausta.

Edelleen sanoin silloin, että tämä järjestelmä on kierrettävissä tekemällä sopimus siitä, että on kaksi tiliä tai samalle tilille maksetaan ensin korkeata ja sitten matalaa korkoa. Ja aivan oikein, tällä hetkellä mainostetaan tilejä, joista maksetaan vähän aikaa 50 prosentin korkoa, joka on kokonaan verotettavaa ja sitten mennään juuri tämän rajan alapuolelle, jolloin päästään itse asiassa latvakorkomalliin, mutta tähän voitaisiin päästä aivan rehellisestikin.

Edelleen tämä järjestelmä tukee pankkeja, koska se saa aikaan luonnottoman tilanteen,

jossa kannattaa pikkuisen alemmalla korolla mieluummin tallettaa, kun saa sen kokonaan verottomaksi.

Herra puhemies, en tee tässä asiassa mitään ehdotusta, koska en viitsi turhaan enää äänestytää, mutta järjestelmä pitäisi sen jälkeen, kun veron voimassaolo lakkaa, rakentaa latvakorkomallin mukaan uudestaan.

Keskustapuolueen ehdotus ainoastaan liisäisi sitä epäjohtonmukaisuutta, joka järjestelmään syntyy, koska silloin se pienin mahdollinen korko, josta enää kannattaa veroa maksaa, nousee niin korkeaksi, että se aiheuttaa rahamarkkinoille aivan käsittämättömiä tilanteita. Mutta keskustapuolue ei varmaan ole tarkoittanutkaan tätä läpi meneväksi, koska he olisivat varmaan itsekin onnistuneet laskemaan, miten siinä käy.

Edelleen on tietysti täysin epäjohtonmukaista, että meillä on hyvin suuret verovapaudet koroissa ja samanaikaisesti täydellinen korkojen verovähennysoikeus verotuksessa, koska se tekee rahan ansaitsemisen hieman liian helpoksi, kun ottaa pankista lainaa prosenttiyksikön korkeammalla korolla ja sopii lainaavansa sen sinne takaisin ja sitten panee erotuksen valtion maksettavaksi. Tällaista tapahtuu ja tällaista ei pitäisi suosia. Sen takia meidän pitäisi myös lainojen verovähennysoikeudessa mennä latvakorkomalliin.

Edelleen on totta, että ihmiset toimivat sillä tavalla epärationaalisesti, että aiheuttavat itselleen mieluummin 100 markan tappion kuin maksavat 50 markkaa veroa. Tämä epärationaalisuus meidän täytyy ottaa lähtökohdaksi, ja sen takia korkojen verottamisessa pitäisi ilmeisesti mennä samaan järjestelmään kuin on veikkausvoitoissa, joista tehtiin verottomia sillä tavalla, että pantiin Veikkaus Oy maksamaan lähdeverona verot. Meidän pitäisi mennä lähdeveromalliin siten, että tallettaja ei joudu näistä veroista mitään tietämään eivätkä ne sen jälkeen häntä niin tavattomasti harmita.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaaran ajatussenjuoksu minusta oli monelta kohdista suuntaista, että siihen saattoi ihan kernaasti yhtyä. Sen jälkeen, kun hän loppuviedossaan tuli siihen ajatukseen, että keskustan vastalause olisi radikaalisti vastoin hänen ajatuksiaan, tipuin kyllä vähän kärryiltä pois.

Herra puhemies! Meidän vastalauseemme han merkitsee käytännössä sitä, että verottomien määräaikaistalletusten enimmäiskorko sidottaisiin todella Suomen Pankin peruskoron tasoon sen sijasta, että se sidottaisiin jotenkin inflaation kehitysvauhtiin. Siihen verottoman määräaikaistalletuksen koron sitominen mielestäni on monella tavalla epävarmempaa ja epäjohtonmukaisempaa. Peruskorko tässä mielessä on paljon turvallisempi tie.

Mitä tulee muihin keinoihin turvata pientalantajien, pientalantajien veroton talletus, tietysti toinen keino olisi se, että omaisuustulon vähennysjärjestelyä kehitettäisiin niin, että veroton talletustuotto voisi olla selvästi suurempi kuin 2 000 markkaa, mikä tällä hetkellä voimassa olevassa ja myöskin ensi vuoden alusta lähtien voimassa olevassa laisassa on asianlaita.

Kun hallitus ei tällaista menettelyä kuitenkaan ainakaan vielä esitä, meidän mielestämme nämä esittämämme korjaukset ovat tarpeellisia ja välttämättömiä. Tilanne tulee uuteen valoon myös, mikäli hallitus tuo eduskuntaan uuden järkevän lähdeveromallin. Kuitenkaan ei ole mitään tarkkaa tietoa, mitä näiltä osin on tulossa.

Ed. Maijala: Herra puhemies! Ensin kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta käsittelyn pohjasta. Toiseksi toteaisin ed. Soininvaaralle, että meidän vastalauseemme, joka perustuu lakialoitteeseen, lähtökohtana on ennen kaikkea tallettaja ja tallettajan asenteet verovapaisiin tileihin.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. Soininvaaran ajatukset olivat mielestäni oikean suuntaisia. Hän lähti siitä, että vain reaalista korkotuottoa verotettaisiin. Hänen ehdotuksensa pohjautuu ns. latvakorkomalliin. Haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että nykyinenkin talletusten veronhuojennusjärjestelmä, joka meillä tällä hetkellä on voimassa, perustuu varsin pitkälle reaalikorkoajattelun mutta pohjautuu ns. osuusmalliin, joka meillä toteutetaan omaisuustulovähennyksen kautta.

Lähdettiin siitä, että omaisuustulovähennys kohdennettaisiin juuri pankkitalletusten korkoihin. Ajatus oli se, että puolet korkotuloista olisi omaisuustulovähennyksen kautta verovapaata ja puolet veronalaista. Ar-

vioitiin, että puolikas tuosta korosta olisi inflaatio-osuutta ja puolet reaalkorkoa, eli tällaisen kaavamaisen mallin kautta pyrittiin juuri reaalkorkomalliin.

Kun kuitenkin meillä oli ollut toisen maailmansodan jälkeen koko ajan voimassa verovapaitten talletustilien järjestelmä, katsottiin, että välittömästi tällaista järjestelmääkään ei voida purkaa aiheuttamatta ongelmia talletusmarkkinoilla. Siitä syystä lähdettiin siitä, että tavanomaiset tilit voisivat olla kokonaisuudessaan verovapaita ja myös kahden vuoden talletustilit voisivat olla verovapaita jopa niin, että ne tuottaisivat tietyn pienen reaalityönon verovapaasti.

Miksi tällaisiin muutoksiin sitten mentiin? Tavoitteena oli talouden tehostaminen. Kun aikaisemmin talletusten verovapaus oli pohjautunut pankkien muodostamaan kartelliin, joka ehkäisi pankkien välisen kilpailun, haluttiin, että pankitkin ryhtyisivät vihdoin kilpailemaan ja päästäisiin tällä tavalla pois tietyistä suojatuista markkinoista. Tällä tavalla toivottiin, että pankit maksaisivat parempaa korkoa. Tosiasia tänä päivänä on se, jos katsomme pankkien myöntämiä tarjouksia, että pankit maksavat tänä päivänä verollisille tileille varsin käyttökelpoista korkoa. Useissa tapauksissa tallettajalle korkea verollinen korko omaisuustulovähennyksen kautta olisi edullisempi kuin nykyinen verovapaa talletus.

Haluan muistuttaa siitä, että tämä on oikeastaan yksi osa kokonaisuutta, jolla nyt tallettajan asemaa pyritään turvaamaan. Nimittäin Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet korottivat korkoa 1 prosenttiyksiköllä, mikä suoraan heijastuu verovapaisiin talletuksiin. Kun tällä tavalla lakia muutetaan, merkitsee se sitä, että kahden vuoden talletusten korko nousee nyt 2 prosenttiyksikköä. Se merkitsee sitä, että kahden vuoden talletukset antavat säästäjälle verovapaata reaalkorkoa, ei paljon mutta jossain määrin. Tällä tavalla päästään takaisin siihen ajatteluun, että verovapaatkin tilit voisivat pienen verovapaan reaalityönon verovelvolliselle antaa.

Haluan muistuttaa keskustapuoluetta siitä, että on tietysti helppoa ja hyvä antaa erilaisia lupauksia ja verohelpotuksia eduskunnassa, mutta aina jokin muu yhteiskuntaryhmä kuitenkin ne joutuu maksamaan. Pitää sitten osoittaa, mistä rahat otetaan, jos helpotuksia jollekin ryhmälle annetaan.

Haluan myös ed. Soininvaaralle todeta, että aikoinaan Hiltusen toimikunnassa tutkittiin, voitaisiinko latvareaalikorkomalliin mennä, mutta se todettiin jossakin määrin hankalaksi, koska ei voida vuoden alussa ennustaa, mikä inflaatiovauhti on. Jos lailla esimerkiksi säädetään tietty verovapaa korko ja vain yli menevä osa verolliseksi, niin tuo ennuste mennessään pieleen saattaa johtaa virheelliseen lopputulokseen ja olla joko hyvin edullinen tai varsin epäedullinen tallettajalle. Tästä syystä sitä ei pidetty toteuttamiskelpoisena ratkaisuna, vaikka se ajatuksellisesti on ehkä kaikkein oikeaan osunein näistä mahdollisuuksista.

Tällä hetkellähän meillä pohditaan lähdeveron toteuttamista. Kun siinä puhutaan, että lähdeveroprosentti olisi korosta enintään 25, myös tämä reaalkorkoajatus sillä tavalla toteutuu, että jos ajatellaan, että puolet korosta on inflaatiokorvausta ja puolet reaalkorkoa, niin 25 prosentin verokannalla päädytään 50 prosentin veroon reaalkorosta. Tällä tavalla myös tässä mallissa reaalkorkoajattelu olisi mukana. Kuitenkin henkilökohtaisesti katson, että 25 prosentin osuuskin on jossakin määrin korkea, mikäli korkea säästämisaste halutaan säilyttää.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi oikeastaan ainoana pätevänä argumenttina latvakorkomallia vastaan sanoi, että kun ei tiedetä inflaatiota, niin sitä on vaikea tehdä. Voitaisiin tehdä samalla tavalla kuin tässä laissa. Tässäkin koron verollisuus perustuu peruskorkoon, joka enemmän tai vähemmän seuraa jotakin ja jonkin verran ilmeisesti inflaatiota. Veroton osuus voidaan latvakorkomallissa aivan yhtä hyvin sitoa peruskorkoon, esimerkiksi peruskorko miinus 2 prosenttia.

Vaikka nykyinen järjestelmä jonkin verran muistuttaa latvakorkoa, siinä on pankkien kilpailun kannalta se onneton seikka, että nyt kun verotta saa 7,5 prosenttia, niin mikään korko 7,5:n ja 10 prosentin välillä verollisena ei ole järkevä. Sen takia se putsaa kokonaan sen korkoalueen pois pankkien kilpailusta. Keskustapuolueen ehdotus putsaisi välin 8,5—11,3, joka alkaisi olla jo aika katastrofaalinen vaikutuksiltaan.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Kun katsotaan 24 kuukauden määräaikaistilien talle-

tusten kehitystä vuonna 1987, 1988 ja 1989, nähdään selvästi, mikä on talletusten veronhuojennuslain muutoksen vaikutus. Viiden ensimmäisen kuukauden aikana tänä vuonna talletukset pienentyivät kahteen edelliseen vuoteen verrattuina suurin piirtein puolet. Tämä on osoitus siitä, mihin talletusten veronhuojennuslaki johti. Ne varoitukset, joita esitimme silloin, kun keväällä 1988 tätä lakia säädettiin, silloin menivät kuuroille korville.

Nyt hallitus itsekin tunnustaa virheen jopa hallituksen esityksen perusteluissa toteamalla, että kotitalouksien säästämisasteen lasku ja vaihtotaseen vajeen kasvu edellyttävät säästämistä edistävien toimien tehostamista. Nämä eivät ole mitään sitä edistävien toimien tehostamista vaan paluuta osittain taaksepäin, osittain tehdyn virheen korjaamista.

Tässä yhteydessä en voi olla puuttumatta koko verouudistuksenkin yleiseen linjaan, jossa oli ainakin kaksi suurta tarkoitusta, verotuksen yksinkertaistaminen ja sen oikeudenmukaisuuden lisääminen. Kun katsoo talletusten veronhuojennuslain sekä omaisuus-tulovähennyksen muodostamaa kokonaisuutta, niin pitää olla kyllä aikamoinen selittäjä sen, joka pystyy sanomaan, että näiden myötä verotus olisi yksinkertaistunut. Päinvastoin tallettajien ja säästäjien on äärettömän vaikea — jos on kyse eläkeläissäästäjästä, täysin mahdotonta — arvioida, kannattaako sijoittaa varojansa verollisille vai verottomille tileille. Tallettajien kannalta lainsäädäntö on tehty äärimmäisen monimutkaiseksi, ja tämän asian tunnustaminen olisi myös välttämätöntä, jos halutaan todella korjata ne virheet, joita tähän lainsäädäntöön sisältyy.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. E. Aholle haluan vain todeta sen, että pankit ovat varsin asiantuntevia neuvomaan tallettajia siinä suhteessa, mikä kannattaa. Täytyy vain tietää kyseessä olevan verovelvollisen marginaaliveroprosentti ja sen jälkeen se korko, joka maksetaan verovapaalle tai verolliselle talletustilille. Pienellä laskutoimituksella saadaan lopputulos, joka osoittaa, mikä on pätevä ja kannattavin vaihtoehto. Tämä on varsin yksinkertaista.

Mitä tulee ed. E. Ahon väitteeseen siitä, että alun perin tämä järjestelmä oli virheel-

linen, missään tapauksessa näin ei ole. Hän väitti myös, että tämä lakiesitys olisi annettu tuon virheen korjaamiseksi; näinkään ei ole. Alun perin lähtökohtana oli se, että oletettiin, että Suomen Pankin peruskorko noudattelee hyvin tiiviisti inflaatiovauhtia ja myös yleistä korkotasoa. Tämän mukaisesti myös verovapaitten talletusten raja muuttuu. Kuitenkin kävi sillä tavalla, että tämä oletamus ei täysin toteutunut. Suomen Pankin peruskoron korottaminen on osoittautunut varsin vaikeaksi eikä se ole täysimääräisesti myöskään seurannut inflaatiotahtia, mistä syystä alkuperäiseen tavoitteeseen pääsemiseksi on osoittautunut välttämättömäksi myös tarkastaa veronhuojennuslakia.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pariin yksityiskohtaan. Ensinnäkin ed. Sasin väite siitä, että tämä muutos olisi tehty pelkästään siitä syystä, että peruskoron ja inflaation välinen ero on muuttunut, ei pidä paikkaansa. Sen saa selville, kun lukee hallituksen esityksen perustelut. Siellä nimittäin toisena syynä myönnetään olevan sen, että kotitalouksien säästämisaste on laskenut ja vaihtotaseen vaje on kasvanut. Nämä seikat ovat olleet aivan selvästi liittyneinä tähän talletusten veronhuojennuslain muutokseen.

Mitä tulee järjestelmän yksinkertaisuuteen, on kieltämättä tapauksia, joissa saattaa olla niin, että pankissa voidaan suhteellisen helposti ohje ja neuvo antaa, mutta esimerkiksi eläkeläistapauksissa, joissa on vielä otettava eläketulovähennyksen käyttäytyminen mukaan, se on hyvin vaikeaa, miltei mahdotonta. Ainakaan eläkeläinen itse ei sitä pysty tekemään. Pitää muistaa, että ihmiset käyttäytyvät säästämiseen liittyvissä asioissa erittäin varovaisesti ja vanhojen perittyjen totuttujen tapojen mukaan. Tämä asia hallituksenkin olisi pitänyt myöntää silloin, kun järjestelmää ryhdyttiin muuttamaan.

Hulluinta on se, että jo tällä hetkellä puhutaan uudesta järjestelmästä, siirtymisestä lähdeverojärjestelmään, eli koko ajan luodaan epä tietoisuutta ja epävarmuutta säästäjien keskuuteen, mikä näkyy alentuneena säästämisasteena. Se on vääjäämätön seuraus tästä kaikesta.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Ed. E. Aho aivan oikein totesi, että säästä-

misasteen romahdus on selvästi nähtävissä 24 kuukauden talletustilien tilastoista vertailemalla vuosia 87, 88 ja 89. Mutta tässä tulee kuitenkin mieleen se, että kahtena edellisänä päivänä käydyssä välikysymyskeskustelussa hallitus ei yksinkertaisesti suostunut myöntämään, että talletustilien verotuskohtelun muuttumisella olisi jotakin vaikutusta säästämiseen romahtamiseen. Minusta tämä olisi ollut oikea lähtökohta. Myöntämällä tämä virhe hallituksen olisi pitänyt tämän esitys korjata.

Samassa yhteydessä haluaisin muistuttaa siitä, että verojaoston puheenjohtaja ed. Sasi on tehnyt valtiovarainministeri Ulla Puolanteelle kirjallisen kysymyksen syyskuun 19 päivänä, jossa hän nimenomaan perää sitä, että pitäisi talletusten veronhuojennuslakia muuttaa verovapaan koron määrityksen osalta. Tämä osoittaa, että ed. Sasi ihan tarkoin tietää, mikä olisi oikein. Ihmettelen siinä mielessä, miksi verojaostossa ei todella ole tehty tarvittavia korjauksia, koska tiedetään, mikä on oikein. (Eduskunnasta: Onpa-han vastalauseessa!) — Vastalauseessa toki, mutta ei hallituksen esityksessä ja mietinnössä. Nimenomaan ed. Sasin johtaman ryhmän olisi pitänyt tämä korjaus tehdä.

Ed. Väyrynen: Puhemies! Tämä keskustelu on erinomaista jatkoa sille välikysymyskeskustelulle, joka eilisiltana päättyi. Olin jo sanomassa, että sikäläkin tilanne on parempi, että veroministeri on paikalla ja voisi ottaa osaa keskusteluun, mutta hän juuri livahti ovesta ulos aivan niin kuin pääministeri ja valtiovarainministeri eilen. Onhan täällä valtiovarainministeri paikalla, hyvä asia. Vihdoinkin parlamentissa voidaan kuulla myös hallituksen näkemyksiä.

Eilenhän välikysymyskeskustelussa oppositio selvästi osoitti, että hallituksen talouspoliittinen ja myös veropoliittinen linja on ollut virheellinen. Mitä verotukseen tulee, hallituksen johdonmukaisena pyrkimyksenä on ollut lisätä säästämiseen ja yrittämiseen kohdistuvaa verotusta. Tämä on tietysti ollut täysin väärä linja tilanteessa, jossa meillä on ollut inflaatiopaineita ja jossa vaihtotasealijäämä on kasvanut. Silloinhan pitää yrittämistä ja säästämistä kannustaa, kun vaihtotase pyrkii muodostumaan liian vajaukselliseksi ja kun inflaatio uhkaa ryöstäytyä valloilleen.

Nyt on käsiteltävänä lakiesitys, jossa hallitus yhdeltä pieneltä osaltaan myöntää tehneensä väärin ja on valmis esittämään korjausta. Valitettavasti korjaus vain jää puolitiehen. Hallituksen olisi pitänyt esittää paluuta vanhalle tasolle verovapaiden määräraikaistalletusten korossa. Itse järjestelmään on hyvä, mutta korko määriteltiin liian alhaiseksi, ja se on vaikuttanut haitallisesti säästämiseen. Toivommekin, että eduskunnassa voitaisiin vielä korjata hallituksen esitys ja nostaa verovapaan talletuksen korkorajaa kahdella prosenttiyksiköllä yhden asemesta.

Muutoinkin olisi syytä hallituksen tutkia mahdollisuuksia keventää säästämiseen kohdistuvaa verotusta. Viittaan tässä vain siihen, että peruskoron korotuksen yhtenä sivuvaikutuksena on se, että verollisten talletusten vero kiristyy. Meillä on runsaasti peruskorkoon sidottuja verollisia tilejä. Nyt kun inflaation nopeutumisen vuoksi korkotasoa nostetaan, tämä merkitsee sitä, että valtio saa melkoisen määrän lisää verotuloja, kun näitä tilejä verotetaan. Tässäkin on siis yksi kohta, jossa tosiasiaa säästämiseen kohdistuva verotus kiristyy.

Hallituksen pitäisi myös myöntää, että se on tehnyt virheen, kun se on lähtenyt kiristämään yritystoimintaan kohdistuvaa verotusta. Tässäkin hallitus on osittain virheensä myöntänyt. Nimittäin, kun nykyinen hallitus käynnisti työskentelynsä, sen ensimmäisiä tekoja oli työnantajien sosiaaliturvamaksujen korottaminen. Viime keväänä revalvaation yhteydessä tehtiin toinen korotus, mikä oli aivan järjetöntä. Kun revalvaatio heikensi yritysten kilpailukykyä, sen päälle hallitus vielä lisäsi työnantajien rasituksia nostamalla sosiaaliturvamaksuja. Nyt ollaan esittämässä lakisääteisissä valtion perimissä maksuissa palaamista sille tasolle, jolla oltiin hallituksen työn käynnistytessä. Mutta vastaavasti esitetään TEL-maksuihin ylimääräistä suurta korotusta. Eli jatkuvasti lyödään yrittämistä ja säästämistä päähän ja sitten ihmetellään, miksi meillä on taloudellisia vaikeuksia ja vaihtotasevaje kasvaa ja inflaatio nopeutuu.

Toivon siis, että hallitus jatkaisi sitä virheiden myöntämisen linjaa, jota valtiovarainministeri heikkona hetkenään välikysymyskeskustelussa hieman jo aloitteli sanomalla, että olisi todellakin pitänyt jo keväällä 1987 ryhtyä taistelemaan inflaatiota ja vaihtotase-

vajetta vastaan. Sitä ei silloin tehty eikä ole riittävässä määrin tehty vielä sen jälkeenkään. Virheiden tunnustaminen on parannuksen välttämätön lähtökohta. Toivottavasti hallitus nyt laajemminkin myöntää virheitään, mutta tekee parempia esityksiä eduskunnalle kuin tämä korkoesitys. Pitäisi palata vanhaan tasoon verovapaiden talletusten korossa.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen Pankki vastaa korkopolitiikasta aika pitkälle, ja ed. Väyrynen on Suomen Pankin pankkivaltuusmies. Hänen pitäisi silloin tietää myös nämä luvut, että vuonna 1988 pankit toivat 15 miljardin ja yritykset 9 miljardin arvosta pääomia maahan. Tässä on yksi merkittävä syy siihen, että on ollut myös paljon rahaa käytettävissä kulutukseen, ja se on vaikuttanut suoranaisesti vaihtotaseeseen.

Minusta tuntuu hiukan perustelemattomalta, että Suomen Pankki ja pankkivaltuusmiehet, niin kuin tulen vähän tarkemmin esittelemään päiväjärjestyksen 13) kohdassa, jossa on Suomen Pankin kertomus viime vuodelta esillä, kaatavat syyn hallituksen niskoilte. Kyllä Suomen Pankilla ja pankkivaltuusmiehilläkin on oma poliittinen vastuunsa, koska Suomen Pankki on eduskunnan pankki, jonka hoidosta vastaavat pankkivaltuusmiehet.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Minä eilen jo yritin herra valtiovarainministeriä vähän rauhoittaa, ettei panisi vastuuta ja syytä korkopolitiikasta yksinomaan pankkivaltuusmiehille ja Suomen Pankille. Minäkin olen ollut näissä hommissa mukana ja myös herra puhemies on ollut, enkä ole tavannut sellaisia pankkivaltuusmiehiä, jotka äänestäisivät hallituspuolueiden edustajina hallituksen kantaa vastaan. Kysynkin herra valtiovarainministeriltä: Onko tämän hallituksen aikana sellaisia pankkivaltuusmiehiä? Ennen jos sellaisia oli, niin he olivat hyvin nopeasti entisiä pankkivaltuusmiehiä.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuorona äskeiseen toteaisin, että meidän taloutemme ongelmanahan on se, että meillä on syntynyt suuri ylikysyntä, sekä julkinen että yksityinen kysyntä on liian suurta. Ylikysyntä

aiheutuu ennen muuta ylisuuresta kulutuksesta. Tämä rahoitetaan siten, että vaihtotaseen kautta maahan virtaa pääomia ja kansantalouden velkataakka kasvaa. Kuka nimellisesti sen velan ottaa, on tässä toisarvoinen.

Ensisijaista on se, että kansantalous velkaantuu ulkomaille kovaa vauhtia sen takia, että meillä on liian suuri sekä yksityinen että julkinen kysyntä. Hallituksen tehtävänä olisi ollut hillitä kysynnän liiallista kasvua. Sen tehtävänä on nyt painaa kansantalouden kysyntä sille tasolle, mikä on oikea ja pysäyttää kansantalouden velkaantumisen.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Minusta keskustalaisten analyysi tästä tilanteesta perustuu väärään tilastojen tulkintaan. Sillä kun sanotaan, että yksityisen sektorin säästämisaste on alentunut, niin se ei tarkoita, että yksityisellä sektorilla olisi hallussaan vähemmän säästöjä. Itse asiassa tämän vuoden aikana yksityisen sektorin hallussa olevat rahamääräiset säästöt, siis pankkitalletukset ja obligaatiot, ovat voimakkaasti lisääntyneet.

Säästämisasteen aleneminen johtuu siitä, että velkaa ottaneitten määrä ja velan ottaminen on lisääntynyt. Ongelma, itse asiassa siis se, mikä on muuttunut, on se, että halukkuus ja mahdollisuudet ottaa velkaa ovat lisääntyneet. Tämä näkyy nettosummana säästämisasteen alenemisena, mutta säästöjä ihmisillä on tällä hetkellä enemmän. Sen takia selvästikään ongelma ei ole sillä puolella, ettei säästäminen sinänsä olisi kannattavaa.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minusta tässä tulee jonkin tyyppinen ongelma nyt kuunnellessani Suomen keskustan puheenvuoroja pankkivaltuusmiesten roolista. Nimitäin täällä tulee myöhemmin tämän päivän päiväjärjestyksessä käsitteilyyn pankkivaliokunnan kertomus pankkivaltuusmiesten toiminnasta. Siinä yhteydessä olen ehdottanut pontta, jonka mukaan pankkivaliokunnan mietintö lähetettäisiin tiedoksi pankkivaltuusmiehille ja hallitukselle. Mutta keskustan edustajat pankkivaliokunnassa eivät halunneet tätä kertomusta tiedoksi hallitukselle eli halusivat säilyttää pankkivaltuusmiesten toiminnan yksinomaan pankkivaltuusmiesten sisäisenä asiana sotkematta hallitusta tähän kysymykseen mukaan.

Tässä mielessä minusta nyt tulee rooliritiiriä, että itse asiassa ei halutakaan vetää hallitusta mukaan korkokeskusteluun ja rahapolitiikkakeskusteluun, kuten minä haluaisin ja meidän ryhmämme haluaisi. En minä halua päästää hallitusta tällä tavalla helpolla niin kuin keskusta haluaa erottelemalla toisistaan kaksi eri ryhmää tässä asiassa.

Siinä mielessä toivoisin, että kun tästä asiasta äänestetään eli siitä, lähetetäänkö tämä mietintö tiedoksi hallitukselle, keskusta toisin kuin sen edustajat pankkivaliokunnassa, myös olisi valmis kytkemään tähän asiaan hallituksen ja sillä tavalla politisoisi tämän kysymyksen toisin kuin pankkivaltuusmiehille menevä mietintö edellyttää.

Ed. Knuuttila: Arvoisa puhemies! Suomen Pankin tai eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomuksen mukaan viime vuodelta rahapoliittisena linjana oli se, että korkotasoa pyrittiin pitämään mahdollisimman korkeana niin kuin kertomuksessa todetaan. Toisaalta tässä todetaan, että pääomaliikkeet reagoivat herkästi markan ja ulkomaisten valuuttojen välisiin korkoeroihin, eli sillä korkotasolla, jota Suomessa on ylläpidetty Suomen Pankin toimesta, on tullut herkästi pääomia maahan. Kaikki tiedämme, kuinka aktiivisesti pankit suorastaan tyrkyttivät suurella mainonnalla yleisölle yhä enemmän ja enemmän kulutusvoimaa, lainoja. Tästä tietysti on luonnollisena seurauksena tuonnin lisäys ja vaihtotaseen huononnuks. Tämä on aika looginen ja pitävä peruste.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaralle olisin vain todennut sen, että tapahtuneen kulutuksen kasvun ja siihen liittyvän velkaantumisen hillitsemiseksi olisi tarvittu juuri säästämisen rohkaisemista ja auttamista. Jos näin olisi tapahtunut, säästämistä olisi rohkaistu ja edistetty myös verotuksellisin toimenpitein, aivan varmasti se olisi ollut ainakin osittain pois kulutuksesta, osittain pois velkaantumisesta.

Nyt on käynyt niin, että suhteessa kulutuksen lisääntyminen ja velkaantuminen on ollut paljon enemmän eteenpäin menevää kuin säästämisen kehittyminen vuonna 1988. Näin tulee olemaan myös tänä vuonna 1989. Tämä on tietysti pitempään jatkuessaan turmion tie, eikä hallituksen, sanoisiko, puolit-

tainen vastaantuleminen, mitä tällä esityksellä hallitus toteuttaa, pelasta tätä kehitysuuntaa.

Ed. Väyrynen: Arvoisa puhemies! Pari vastausta vielä äskeisiin puheenvuoroihin ja vastauspuheenvuoroihin. Mitä tulee ed. Sepäsen esitykseen, en tunne sitä keskustelua, mitä on käyty tämän kertomuksen lähettämistä tiedoksi hallitukselle. Oletan kuitenkin, että ne, jotka eivät ole tätä tahtoneet, ovat halunneet ylläpitää sitä muodollista itsenäisyyttä, joka Suomen Pankilla eduskunnan alaisena laitoksena on. Samalla kun me ja monet muut korostamme tätä itsenäisyyttä, olemme tuoneet selvästi esille kuten myös välikysymyskeskustelussa sen, että käytännössä Suomen Pankin harjoittaman rahapolitiikan ja hallituksen toteuttaman muun talouspolitiikan välillä on hyvin läheinen yhteys.

Käytäntö on se ja on ollut myös viime aikoina, että selkeästi talouspolitiikan johtaminen ja hoitaminen on ensisijaisesti hallituksen vastuulla. Hallitushan hoitaa ensisijassa talouspolitiikassa omaa rooliaan finanssi- ja tulopolitiikan kautta, ja rahapolitiikan ratkaisut on sitten nivelletty hallituksen linjaan ja tehty täydellisessä yhteisymmärryksessä hallituksen kanssa. Näin ollen, samalla kun korostetaan siis muodollista eroa ja itsenäisyyttä, kuitenkin käytännön tasolla tällainen yhteistyö toimii.

Toiseksi toteaisin, vielä myös viitaten välikysymyskeskusteluun, että etenkin nyt kun valuuttasäännöstely on lähes täysin purettu ja rahamarkkinat vapautettu, korkotasoa määräytyy markkinavoimien vaikutuksesta ja on suoraa seurausta siitä, miten maan talous kehittyy ja miten muuta talouspolitiikkaa kuin rahapolitiikkaa hoidetaan. Tällä kertaa tämä logiikka on hyvin selvä. Kun hallituksen finanssi- ja tulopolitiikka ovat epäonnistuneet, meillä on liian nopea inflaatio ja vaihtotaseen vaje on revennyt hirmuisen suureksi, seurauksena on väistämättä ollut korkotason nousu. Tämä järjestelmä toimii tietysti sillä tavalla, nyt viitataan ed. Knuuttilan puheenvuoroon, että kun meillä vaihtotasevajeen vuoksi on tiettyjä ongelmia ylläpitää riittävää valuuttavarantoa, sitä ylläpidetään juuri korkealla korolla, joka houkuttelee maahan pääomia. Muttei tämä ole hallinnollinen päätös, joka voidaan teh-

dä niin tai näin, vaan juuri sitä markkina-voimien toimintaa, jonka olemme nyt havainneet. Suuri vaihtotasevaje, nopea inflaatio johtaa väistämättä korkeisiin markkinakorkoihin. Kun ei voida ylläpitää kovin suurta eroa markkinakorkojen ja peruskoron välillä ja kun ei voida ajatella, että jatkuvasti tallettajan saama korko olisi miinuksella, joudutaan tilanteisiin, joissa peruskorkoa on pakko korottaa, niin kuin nyt asianlaita oli. Mutta se johtuu siis hallituksen talouspolitiikan virheistä. Sen takia juuri oli erittäin looginen ja vahva se keskustan kanta, kun me korkopäätöksen yhteydessä teimme välikysymyksen, jolla päästään keskustelemaan varsinaisista tämän ongelman syistä eli hallituksen talouspolitiikasta, jonka heijastumaa vain korkojen nousu on.

Kun myös tulevaisuutta ajatellaan, korkotason aleneminen edellyttää sitä, että talous saadaan parempaan tasapainoon. Sen takia esitykset, jotka tähtäävät korkotason alentamiseen, onkin suunnattava ensi sijassa hallitukselle, jonka pitää tähänastista paremmalla finanssi- ja tulopolitiikalla tietysti rahapolitiikan sitä tukeessa päästä sellaiseen tilanteeseen, jossa korkotasoa saadaan jälleen alemmaksi.

Ed. Soininvaaralle vielä toteaisin, että onhan selvää, että talletusten korkotasolla on vaikutuksensa säästämishalukkuuteen ja säästämistästeeseen. On tietysti mahdoton kenenkään todistaa, kuinka paljon enemmän olisi säästetty, jos verovapaan talletuksen korko olisi ollut kaksi prosenttiyksikköä korkeampi. Mutta jokainen ymmärtää, että ilman muuta säästämishalukkuus olisi ollut suurempi. Tällä on myös tietty vaikutus, sanoisinko, yhteiskuntamoraaliin ja ihmisten käyttäytymiseen laajemminkin: kun hallitus rankaisee säästämistä, miksi ihmeessä sitten säästää. Tämä on rohkaissut ihmisiä kuluttamaan enemmän ja vastaavasti tietysti vähentänyt säästämishalukkuutta.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta vain sen, että ed. Soininvaaran käsitys vastaa sitä, mikä taloustieteellä ja taloustutkijoilla tästä asiasta on. Säästämistästeeseen on velkaantumisella ollut hyvin keskeinen merkitys ja nimenomaan myös sillä, miten velkojen korkoja verotuksessa kohdellaan.

Muutenkin haluan todeta sen, että ed.

Soininvaara ja myös ed. Seppänen siitä huolimatta, että näkemyksemme usein eroavat, ovat kuitenkin jännittäviä keskustelukumpaneita sikäli, että käyttävät erilaisia puheenvuoroja samasta aiheesta, sama linja, mutta ei aina sama puheenvuoro. Keskustapuolueen kanssa keskustelu on vähän vaikeaa, jos koko keskustelun ajan toistetaan yhtä puheenvuoroa kahteen, kolmeenkymmeneen kertaan. Tässä toivoisin, että voitaisiin yhdessä tunnustaa virheitä ja pyrkiä parempaan. Olisi mielenkiintoista keskustella ja väitellä niin, että argumentit olisivat vastakain eikä vain toistettaisi omaa aikaisemmin käytettyä puheenvuoroa.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tosiaan myös toivoisin ministeri Liikasen tapaamaan, että olisi argumentti vastaan argumentti. Mutta tähän mennessä keskustelua on käyty argumentti vastaan leukailu. Tämän tyyppinen syytely, jota jälleen ministeri esitti, on ollut hyvin tyypillistä tälle keskustelulle. Keskustalla on oma selkeä talouspoliittinen linjansa, joka kestää minkä tahansa tarkastelun. Me olemme toistaneet sen jatkuvasti ja toivomme, että vähitellen hallitus myöntäisi oman linjansa virheellisyyden ja olisi valmis linjaansa korjaamaan. Talouden tosiasiat tänä päivänä näyttävät, että me olemme olleet oikeassa, enkä minä toivoisi sitä, että me joutuisimme kantapään kautta kokemaan sen myös tulevaisuudessa, että me olemme olleet oikeassa, vaan toivoisin, että hallitus voisi laajemminkin kuin tähän mennessä myöntää virheensä ja sen jälkeen ne korjata. Minä olen täällä eduskunnassa välikysymyskeskustelun yhteydessä myöntänyt keskustankin erehtyneen tietyissä tilanteissa ja tältä pohjalta keskustelua voidaan jatkaa. Emme me toki väitä, että olisimme aina olleet oikeassa, mutta meidän linjamme on oikea. Sitä ministerin on turha muuksi yrittää muuttaa.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Juuri tämä puheenvuoro oli niitä puheenvuoroja, joita äsken tarkoitin. Ehkä olemme tämän kuulleet muutaman kerran jo täällä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti ministeri Liikalle totean, että hän moittii todella keskus-

taa siitä, että meillä tästä asiasta, säästämisen verotuksesta, puheenvuorot ovat samantaisia viime vuonna, toissa vuonna ja tänä vuonna. Näin onkin, koska meidän mielestämme se asia, se linja, mikä meillä tähän kysymykseen on, on oikea ja perusteltu.

Sen sijaan myönnän, että ministeri Liikasen puheenvuoro tässä asiassa, talletusten ja obligaatioiden verokohtelussa, ei todellakaan ole ollut sama puheenvuoro, ei sama puheenvuoro vuonna 1988 kuin nyt. Vuonna 1988 hän kovalla tavalla puolusti silloista hallituksen esitystä, joka oli vielä puolet huonompi kuin hallituksen nyt tänne saattama uusi esitys. Nyt he ovat tunnustaneet, että on ollut välttämätöntä ja tärkeätä tehdä korjaus. Nyt hän puolustaa sitä esitystä taas yhtä kovasti ja määrätietoisesti. Myönnän, että puhe ministeri Liikasen suussa on erilainen, mutta toivottavasti hän huomaa itse, miksi teksti suussa tänään on toinen kuin puolitoista vuotta sitten.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En missään tapauksessa halua vastustaa sitä, että tallettajat saavat kunnollisen koron säästöistään, mutta on tosiasioitten vastaista yrittää kovin paljon selittää ihmisten säästöhaluja sillä sen takia, että mitkään empiiriset havainnot eivät tätä tue.

Meillä oli 1970-luvulla miinus 10 prosentin reaalikorko näillä kuuluisilla verovapailla talletuksilla ja silti ihmiset tyhmyyttään pitivät rahaa pankissa (Ed. Väyrynen: Ihmiset ovat viisastuneet!), ja tästä on aivan vastikään Heikki Koskenkylä tehnyt tutkimuksen, joka osoittaa, että ei ole minkäänlaista korrelaatiota tallettajien saaman reaalikoron ja talletushalukkuuden välillä. Se osoittaa, että ihmiset ovat epärationaalisia, mutta seläisiä he ilmeisesti ovat.

Ed. Björklund: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että tämä keskustelu on osittain mielenterveydellistä laatua ja että keskustapuolueella on tarvetta purkaa niitä patoutumia, jotka kaksoisroolista tässä korkopoliitikassa ovat syntyneet. Mutta tietysti tämä ei ole pelkästään keskustan jakomielitautia ja sen parantamista, vaan tämä on kyllä myös meidän talouspoliittisen päätöksentekojärjestelmämme jakomielitautia, jota pitäisi jollain tavoin pystyä parantamaan.

Ei ole kovin looginen se tilanne, jos ajatellaan meidän poliittisen elämämme todellisten toimijoiden olevan poliittisia puolueita, että meillä on tilanne, jossa korkopoliitikasta on vastuussa Suomen Pankki ja Suomen Pankin päätöksentekijänä tässä tapauksessa pankkivaltuusmiesten elin, jossa pääoppositiopuolueen puheenjohtaja on edustettuna, mutta hallituksessa talouspolitiikasta vastuuta kantavat poliittiset puolueet eivät ole puheenjohtajiensa kautta edustettuna.

Tämä luo sellaisen nurinkurisen tilanteen, että eräällä tavalla keskustapuolue on puolueena paljon vastuullisemmassa asemassa päätöksenteossa kuin hallitus toiminnassaan. Nyt kysymys on siitä, voitaisiinko tämä tilanne jollain tavoin korjata, ja eittämättä tulee mieleen silloin se, että kun aikanaan — muistaakseni vuonna 1970 -korjattiin Suomen Pankin johtosääntöä, jolla pankkivaltuusmiehistä suljettiin pois valtioneuvoston jäsenet, aiheutettiin tilanne, jossa ministeri ei voi olla pankkivaltuusmiesten jäsenenä.

Minä luulen, että viime päivien puinti ja pohdinta korkopoliittisesta päätöksenteosta saisi oikeastaan meidät tekemään sen johtopäätöksen, että meidän pitäisi tuo vuoden 1970 päätös kumota ja jälleen tehdä mahdolliseksi se, että pankkivaltuusmiesten jäsenenä voisivat olla tarvittaessa myös istuvan hallituksen ministerit. Minä luulen, että silloin me voisimme tässä asiassa jakomielitaudin parantaa ja päästä jatkossa johdonmukaisempaan politiikan tekoon. Silloin tietysti herää kysymys, heikentäisikö sellainen asetelma suhteettomasti eduskunnan perinteistä asemaa.

Arvoisa puhemies! Tähänkin on olemassa lääke ja se lääke on se, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenten lojaalisuus eduskuntaa kohtaan varmistettaisiin. Se varmistaminen tapahtuu yksinkertaisesti niin, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimittämis-oikeus siirretään tasavallan presidentiltä pankkivaltuusmiehille.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansanedustaja Björklundin esille ottama nykyinen tilanne ei ole kovin uusi. Nimittäin minä olen ollut nyt vasta muutaman kuukauden pankkivaltuusmiehenä. Sitä ennen pankkivaltuusmiehenä oli sosialidemokraattisen puolueen puheen-

johtaja Pertti Paasio, mutta minä en siellä ollut, ja muuten ne päätökset, joista ministeri Liikanen on täällä syyttänyt Suomen Pankkia, tehtiin sinä aikana, jolloin hänen puoleensa puheenjohtaja oli pankkivaltuusmiehenä.

Mitä tulee ed. Björklundin puheenvuoroon muutoin, niin minusta kyllä on tietty oma arvonsa sillä, että Suomen Pankki on suhteessa valtioneuvostoon, hallitukseen, itsenäisen. Vaikka normaali käytäntö onkin se, että hallituksen talouspolitiikan ja Suomen Pankin politiikan välillä on läheinen yhteys ja johtava asema on hallituksen talouspolitiikalla päätöksenteolla, niin voi syntyä kuten on menneisyydessä syntynytkin tilanteita, joissa Suomen Pankin täytyy toimia vastoin sitä, mitä hallitus katsoo oikeaksi, jos Suomen Pankki oman tehtävänsä vuoksi on sillä kannalla, että jokin muu päätös tarvitaan.

Suomen Pankin tehtävänä on tietyllä tavalla pitää Suomen talouden ulkoinen raami kohdallaan, ja valitettavasti aina puoluepolitiikat eivät siinä roolissa toimiessaan tätä näkökohtaa riittävästi ota huomioon. Sen takia tietyllä tavalla Suomen Pankin itsenäisyys olisi turvattava. Ehkä tätä tavoiteltiin silloin, kun suljettiin valtioneuvoston jäseniltä mahdollisuus olla pankkivaltuusmiehen asemassa.

Ed. Björklund (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väyrysellä sanoisin vain sen, että minä tietysti olen pettynyt siitä jääräpäisen vanhanaikaisesta linjanvedosta päätöksentekojärjestelmään, jonka hän äsken tuli ottaneeksi, sillä päinvastoin minä yritin luonnostella sellaista päätöksentekojärjestelmää, joka tekisi mahdolliseksi sen, että eduskunta esimerkiksi sen keskustalaisen välikysymyksen kaltaisen välikysymyksen kautta, jota viime päivinä on käsitelty, voisi todellakin asettaa hallituksen vastuuseen koko maassa harjoitettavasta talouspolitiikasta, mukaan lukien rahapolitiikan. Se on minunkin ymmärtääkseni välttämätöntä, mutta se edellyttää sitten myös sitä, että hallitukselle annetaan nämä välineet käsiin.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Hallitus rankaisee säästämistä, on tullut täällä esille joissakin puheenvuoroissa, ja se on kyllä kovin suhteellinen käsite, jos mietimme asiaa siitä näkökulmasta, että näin hyvää

reaalikorkoa suomalainen säästäjä ei ole saanut kymmeneen vuosiin. Näin kai voidaan sanoa. (Ed. Väyrynen: Ei voida!) Siis näin hyvää korkoa, kuin suomalaiset säästäjät ovat reaalimerkityksessä saaneet, ei suomalainen säästäjä ole saanut kenties kymmeneen vuosiin. (Ed. Väyrynen: Pari vuotta sitten sai! — Ed. Pekkarinen: Miinusmerkkistä!) Ongelma on vielä erityisesti myös tulonjako-ongelma, koska nämä reaalikorot, joita säästäjät saavat, eivät tule tyhjästä. Ne tulevat joidenkin toisten ihmisten tekemästä työstä kuin näiden säästäjien omasta työstä. Säästäjät pitävät näitä rahoja pankkitileillä.

Tässä mielessä tulonjako-ongelma, joka syntyy, ei ole pieni. Meillä on nimittäin maassamme rahan tukkusäästäjiä tuhansin hengin. Meillä on viime vuosina suoritettu yrityskauppoja, joiden seurauksena ehkä 10 000 ihmistä on saanut miljoona markkaa tai enemmän verottomasti puhtaana käteen, ja näitä rahoja pidetään tänä päivänä pankissa. Mielestäni on kohtuutonta — ed. Väyrynen, puhumme tulonjako-ongelmasta, johon keskustan olisi kyllä tässä talletusten korkojen yhteydessä syytä kiinnittää huomiota — että jotkut saavat satojen miljoonien markkojen suuruisille talletuksille parempaa reaalikorkoa kuin Suomessa kymmeneen vuosiin säästäjät ovat kenties saaneet. Kysymyksessä on valtava tulonjako-ongelma, joka täytyy ratkaista sillä tavalla, että oikeudenmukaisuus toteutuisi ja kohtuus toteutuisi.

Ei ole mielestäni väärin se, että korkoja tarvittaessa myös verotetaan silloin, kun kysymys on tukkusäästäjien saamista koroista. Perustelen sitä sillä, että korot eivät tule tyhjästä ja myös niiden ihmisten, jotka tuottavat omalla toiminnallaan korkoa näille tukkusäästäjille, pitää maksaa omasta työstään veroa. Tässä mielessä kysymys on ongelmallisempi kuin keskusta täällä antaa ymmärtää väittäessään, että hallitus rankaisee säästämistä. Piensäästäjien kuuluu saada korkonsa verottomasti, mutta tukkusäästäjille ei ole mitään syytä antaa verohelpotuksia heidän säästöistään. Nyt keskusta niputtaa samaan joukkoon piensäästäjät ja tukkusäästäjät, ja siinä mielessä keskusta on tässä yhteydessä myös maamme superrikkaiden, hyväosaisimpien, työtä tekemättömien, miljoonien markkojen suuruisia talletuksia hallussaan pitävien säästäjien asialla.

Siinä mielessä minusta keskusta liian vähän puhuu ylipäättäänkin tulonjakokysymyksiä. Näissä kysymyksissä keskusta abstrahoituu tulonjaosta, ei ole kiinnostunut siitä, ketkä tässä yhteiskunnassa hyötyvät yhteiskuntapolitiikasta, ja sellaista abstrahoitumista en voi tässä yhteydessä hyväksyä enkä vaieten kuunnella.

Mitä sitten tulee ylipäättään talouspolitiisiin tilanteisiin ja käytyyn keskusteluun, niin sama ongelma tulee keskustan muissakin puheenvuoroissa. Tässä näyttää tulevan jako nyt myös oikeiston ja vasemmiston välille näissä kysymyksissä eikä vain opposition ja hallituksen välille. (Ed. Väyrynen: Siinä suhteessa demarit kuuluvat oikeistoon!) Nimitäin kun jaetaan yhteiskunnassa hyvinvointia kansalaisten kesken, uusjako voi tapahtua vain kahdella tavalla — joko finanssipolitiikan avulla tai tulopolitiikan avulla — finanssipolitiikan avulla sillä tavalla, että yhteiskunnassa käynnistetään uusia sosiaalisia uudistuksia, tai tulopolitiikan avulla sillä tavalla, että kansalaisille annetaan lisää kulutusmahdollisuuksia.

Nyt keskusta haluaa supistaa molempia uusjakovaatimuksia. Keskusta haluaa kiristää finanssipolitiikkaa, mikä merkitsee sosiaalisten uudistusten lopettamista tai niiden keskeyttämistä tai sitä, ettei aloiteta uusia, ja keskusta haluaa nollalinjaa tulopolitiittisissa ratkaisuissa, mikä joka merkitsee sitä, että kansalaisille ei anneta lisää kulutusmahdollisuuksia. Kansalaisilla siis keskustan mielestä on jo riittävästi kulutusmahdollisuuksia. (Ed. Kettunen: Ja köyhillä!)

Mutta mihin käytetään voitot, jotka jäävät suomalaisille yrityksille tämän jälkeen? Mihin käytetään se raha, se irtonainen raha, joka joka tapauksessa hyvän suhdannekehityksen tuloksena Suomen kansantalouteen syntyy, jos sitä ei käytetä finanssipolitiikan kautta uusjakoon pienituloisimpien ja passiiviväestön hyväksi, ja millä tavalla sitä käytetään niiden ihmisten hyväksi, jotka tekevät työtä rahoittaakseen myöskin tukkusäästäjien saamat korot tässä maassa? (Ed. Väyrynen: Asiaan!)

Tässä mielessä keskustan kannattaisi pohjata näitä tulonjakokysymyksiä. Muuten sen täällä käyttämät puheenvuorot ovat aika tyhjää sanahelinää. Siis he eivät ole pienten ihmisten puolella, niin kuin keskustan antaa ymmärtää, vaan myöskin suursäästäjien puo-

lella, rahan tukkusäästäjien puolella, maamme miljardiomaisuuksia omistavien säästäjien puolella, jos ole mitään erottelua sen suhteen, kuka säästää. Keskustapuolue haluaa täysin vapaat korot (Ed. Väyrynen: Täysin asiatonta puhetta!) vielä nykyistä suurempina rahan tukkusäästäjille, sellaisille, joilla on yrityskauppojen seurauksena 100 miljoonaa, 600 miljoonaa tai miljardi markkaa irtonaista rahaa pankkien talletustileillä. Niiden rahojen pitäisi mennä heille verottomina. Ei käy! Se on epäoikeudenmukaista. Tässä mielessä toivoisin suurempaa erottelua sen suhteen, kuka säästää ja miten säästämistä verotuksessa kohdellaan.

Mitä tulee talouspolitiikkaan ja täällä käytyyn keskusteluun Suomen Pankin asemasta ja säännöstelystä, niin kyllä se on, ed. Väyrynen, sillä tavalla, että minä nyt en paljasta kovin suurta salaisuutta Suomen Pankin tilintarkastajana, jos minä sanon lukeneeni pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoja ja käytettyjä puheenvuoroja ja todenneeni, että ei siellä ole pankkivaltuusmiesten parissa kovin suuria näköalieroja ollut hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden edustajien välillä, vaan samassa veneessä on soudettu rahapolitiikassa. (Ed. Kettunen: Samassa veneessä!) — Ed. Kettunen on lukenut samat pöytäkirjat.

Tässä mielessä täytyy sanoa, että yleinen Suomen Pankin politiikkaan kohdistuva keskustelu on hämäävä tällä hetkellä keskustan piirissä. Minä haluan täällä politisoida Suomen Pankin harjoittaman politiikan, myös ed. Väyrysen toiminnan Suomen Pankin pankkivaltuusmiehenä. Ed. Väyrynen sysää vastuun omasta toiminnastaan hallitukselle. Se vastuu ei ole kuitenkaan pelkästään hallituksella silloin, kun Suomen Pankki on eduskunnan pankki.

Tässä mielessä meillä on eduskunnassa hyvin suuria ongelmia edessämme, kun me rupeamme määrittelemään, millä tavalla rahapolitiikkaa täytyisi hoitaa. Meidän täytyy kenties pyrkiä ottamaan eduskunnalle suurempi rooli näissä kysymyksissä. Se merkitsee sitä, että meidän on puututtava rahan liberalisointipolitiikkaan, jota täällä on harjoitettu ja jota keskustu eilen oman ilmoituksensa mukaan ilmoitti kannattavansa. Keskusta ilmoitti hyväksyvänsä täysin sen liberalisointipolitiikan, jota maassa on harjoitettu. Sehän merkitsee korkeita korkoja. Kes-

kusta on korkeiden korkojen kannalla silloin, kun rahaa liberalisoidaan. Ed. Väyrynen, eikö keskusta ole korkeiden korkojen kannalla? (Ed. Väyrynen: Ei ole!) Keskusta ei voi välttää korkeita korkoja.

Mikään suomalainen instituutio tai pankki tai yritys ei voi välttää korkeita korkoja silloin, kun meillä on harjoitettu tällaista rahan liberalisointipolitiikkaa kuin tähän päivään mennessä on neljän viime vuoden aikana harjoitettu. Aivan kohtuutonta on väittää, ed. Väyrynen, että korot voisivat olla tässä talouspoliittisessa tilanteessa alempia. (Ed. Väyrynen: Eivät voi!) — Eivät voi olla korot tässä taloudellisessa ja poliittisessa tilanteessa alempia. Siinä mielessä keskustan täytyy myöntää, että keskusta on ollut korkeiden korkojen kannalla. (Ed. Väyrynen: Kävikö puhuja asiaan?)

Me olemme vastustaneet korkeita korkoja, kun me olemme vastustaneet liberalisointipolitiikkaa, joka on ollut sääntelemätöntä ja vääraikaista ja johtanut siihen, että korot ovat korkeammalla ja että asuntolainan ostajat myös pankkivaltuusmies Väyrysen tekemän päätöksen mukaan maksavat korkeampia korkoja asuntoluotoistaan. Tämä tilanne on sellainen, ettei ole vaihtoehtoa korkeille koroille, jos ei puututa liberalisointikehitykseen ja oteta käyttöön uusia säännöstelymenetelmiä, jotta saataisiin esimerkiksi asuntolainojen korot alhaisemmiksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Talustusten veronhuojennukseen, ed. Seppänen!

Puhuja: Talouspolitiikan avulla ei voida hoitaa kaikkia kysymyksiä silloin, kun rahan maasta vienti ja rahan maahan tuonti on liberalisoitu. Hallituksella ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa rahan maasta vientiin eikä rahan maahan tuontiin silloin, jos politiikka on liberalisoitu. Me haluamme tältä osin enemmän sääntelyä, jolla voidaan vaikuttaa sekä rahan hintaan, korkoihin että myös Suomessa harjoitettavaan rahapolitiikkaan. Tänä päivänä rahapolitiikka on karannut hallituksen käsistä. Siinä mielessä hallitusta ei voi syyttää sellaisesta, mihin se ei ole syypää silloin, kun eduskunnan edustajina myös keskustan pankkivaltuusmiehet ovat olleet harjoitetun politiikan takana vapauttamassa pääomamarkkinoita.

Ei voida saada kaikkea hyvää, ed. Väyrynen. Ei voida saada alhaisia korkoja ja pääomamarkkinoiden liberalisoimista. Täytyy valita jompikumpi linja. Sen lisäksi täytyy puuttua myös tulonjakopolitiikkaan, josta keskusta abstrahoituu tällä hetkellä käyttämissään puheenvuoroissa, haluaa kireämpää finanssipolitiikkaa ja nollaratkaisua. Miten yhteiskunnassa jaetaan hyvinvointia ihmisten kesken, jos ei valtion budjetin tai tulopoliittisten neuvottelujen avulla anneta ihmisille lisää mahdollisuuksia?

Ed. Miettinen: Arvoisa puhemies! Koska on tilaisuus myöhemmin pankkivaltuusmiesten kertomuksen yhteydessä käydä syvempää keskustelua Suomen Pankin roolista, niin tässä yhteydessä pyydän huomauttaa vain, että ed. Seppäsen aatetoveri, SKDL:n entinen puheenjohtaja Ele Alenius istuu Suomen Pankin johtokunnassa. Minäkin olen lukenut Suomen Pankin johtokunnan pöytäkirjat läpi. Kaikki pankissa tehdyt päätökset rahapolitiikassa ja korkopolitiikassa ovat perustuneet johtokunnan yksimielisiin esityksiin. Niissä ei ole ollut SKDL:n edustajan Ele Aleniuksen eriävää mielipidettä. Pyydän ed. Seppästä käymään keskustelua Aleniuksen kanssa ennen kuin hän tulee täysin höpöhöppöpuheita pitämään eduskunnan pöntöstä.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Miettinen esittää hämmästyttävän puheenvuoron. Suomen tasavallan presidentin nimittämä Suomen Pankin johtokunnan jäsen on SKDL:n edustajana siellä ja edustaa jotain... (Ed. Miettinen: Muita ansioita hänellä ei ole!) — Varmaankaan pääministeri Holkerilla Suomen Pankin johtokunnan jäsenenä ei ole senkään vertaa ansioita.

Minusta tässä täytyy lähteä siitä, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenet eivät edusta siellä puolueitaan ja jos edustavat puolueitaan, niin edustavat vain rivimiehinä eivätkä vedä puolueiden linjaa. Ele Alenius ei vedä SKDL:n linjaa Suomen Pankin johtokunnassa rahapolitiikassa. Hän tekee siellä omia itsenäisiä päätöksiään, minkä me hänelle suomme, koska hän on siellä riippumaton virkamies, ainakin hänen pitäisi olla ja näyttää olleen, niin kuin ed. Miettinen täällä todisti. Siis hän on ehkä eri linjoilla kuin SKDL on näissä kysymyksissä, ja sen hänelle suomme.

Me haluamme ylipäättäänkin, että täällä suodaan suurempia toimintamahdollisuuksia ihmisille, jotka ovat vastuussa, ilman että heidät sidotaan tällaiseen poliittiseen pelleilyyn, mitä puoluekuriin alistuminen merkitsee Suomen Pankin johtokunnassa. Aivan hämmästyttävä näkemys, ed. Miettinen, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenen pitäisi olla puolueensa ohjuksena siellä päättäessään rahapolitiikasta. Kohtuuton vaatimus.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Majjalan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 26 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 76. (Koneään. 10)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se kirjattu vastalauseeseen, mikä merkitsee mm. sitä, että verottoman pankkitalletuksen enimmäiskorko sidotaan Suomen Pankin peruskoron tasolle silloin, kun on kysymys 24 kuukauden määräaikaistalletuksesta.

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Majjalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pekkarisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 27 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 81. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 129
Toivomusalitteet n:ot 51 ja 89
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 154.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

6) Ehdotus laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66
Suuren valiokunnan mietintö n:o 156

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 156. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 25 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 140
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 157

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 157. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Nuorilla taiteilijoilla on usein kohtuuttoman suuria vaikeuksia sekä taiteen tekemisessä että myös toimeentuloturvan suhteen. Juuri siksi olisikin välttämätöntä, että eduskunta lisäisi yksivuotisia, erityisesti nuorille tarkoitettuja taiteilija-apurahoja esimerkiksi kymmenellä, kuten taiteilijajärjestöjen keskusjärjestö Forum artis on eduskunnalle haastavasti esittänyt. Hallituksen kahden uuden yksivuotisen apurahan myöntämistä voidaankin pitää vain hyvän tahdon eleenä, sellaisena kyllä.

Viettäessämme maailman kulttuurikehityksen vuosikymmentä voisimme näin antaa oman merkittävän panoksemme nuorten taiteilijoiden aseman parantamiseen. Valitan hallituspuolueiden nurjaa suhtautumista näin tärkeään ja samalla kuitenkin valtiontaloudellisesti merkityksellömään kustannuslisäysehdotukseen. Valitan myös nuorten taiteilijoiden puolesta, mikäli hallituspuolueet tyytyvät kahteen uuteen yksivuotiseen apuraahan.

Arvoisa puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään ehdotuksen kymmenestä uudesta apurahasta, kuten vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Äsken kuultu esitys on sivistysvaliokunnan oppositioryhmien yhteisesti allekirjoittama ja lähinnä tähtää siihen, että meillä on koko ajan syntymässä poikkitaiteellisia uusia aloja. Näitten uusien alojen nuoret taiteilijat ovat epäoikeudenmukaisessa asemassa verrattuna vanhempiin. Jakoperuste ei ole riittävä ottaen huomioon ajan kehitys. Tässä suhteessa kannatan myöhemmin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulevia esityksiä.

Ed. Holvitie: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on lisännyt vuosittain taiteilija-apurahoja ja niitten lukumäärää. Siihen me kaikki olemme tavattoman tyytyväisiä. Samassa yhteydessä, kun näin on tehty, on ollut mahdollisuus kiinnittää huomiota niihin kiistattomiin epäkohtiin, joita edelleen tässä järjestelmässä sen kaikesta hyvyydestä huolimatta ilmenee, kuten esimerkiksi siihen, että lyhytaikaisten apurahojen aikana ei eläketurvaa kerry taiteilijoille, ja myös siihen, että he eivät voi toimia opettajina apurahan aikana. Tämä vähentää taiteilija-opettajaresursseja.

Se tietenkin antaa myös oppositiolle mahdollisuuden huutokauppaan. Näinhän on aina tehty varsinkin SKDL:n taholta. Minä hämmästelen kuitenkin sitä, että keskustapuolue on tällä kerralla yhtynyt huutoon, sillä tämän tapaista huutokauppaa voidaan aina täällä suorittaa. Varmaa kuitenkin on, että Suomessa järjestelmä, kuten asiantuntijat totesivat, on Pohjoismaista kaikkein parhain. Tämä tulisi keskustelussa muistaa, kun asiasta päätetään.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! On merkille pantavaa, että ed. Holvitie pitää taiteilijajärjestöjen keskusjärjestön Forum artisin eduskunnalle tekemää ehdotusta kymmenen uuden yksivuotisen, nuorille tarkoitetun apurahan lisäämiseksi huutokauppana. Se mielestäni kuvastaa erittäin hyvin sitä, miten kokoomus haluaa ymmärtää nuorten taiteilijoiden vaikeuksia, sekä toimeentulovaikeuksia että taiteen tekemisen vaikeuksia. SKDL on halunnut tälläkin kerralla noudattaa eduskuntakäyttäytymisessään juuri taiteilijajärjestöjen tahtoa. Hehän ovat asiantuntijaelimiä tässä asiassa.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Keskustan näkemys on ollut, että läänin taidetoimi-

kuntien käyttöön tulisi saada enemmän rahaa, koska juuri tätä kautta kentällä orastavat uudet taiteilijat, uusien alojen ja monitaiteellisten alojen taiteentekijät saataisiin nousemaan esille. Tämä järjestelmä on niin keskittynyt ja niin vaikeasti kentälle saakka pureutuva, että meillä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin lisätä nuorten taiteilijoiden apurahojen määrää ja sen ohella myös pyrkiä läänin taidetoimikuntien käyttövarojen lisäämään. Tästä on kysymys, ed. Holvitie.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Kaukana se minusta, että puolustaisin kokoomusta, enkä halua sitä tehdä, mutta tällä kertaa voisin sen kuitenkin tehdä poikkeuksellisesti, koska kyllähän on sillä tavalla, että meidän apurahajärjestelmämme on pohjoismaisittain ja eurooppalaisittain uniikki.

Tietysti, jos me kuuntelemme taiteilijoita, niin apurahoja pitäisi olla vuositasolla Forum artisista riippumatta 5 000. Mutta jos nyt kansantaloudellisesti on niin, että ei tätä voida tehdä emmekä voi myöntää sitä, että kaikki suomalaiset olisivat taiteilijoita, niin kyllä minusta on parannusta sekkin, että niiden määrää jatkuvasti lisätään, mikä tämän ehdotuksen mukaan tapahtuu.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! On pakko todeta ed. Donnerille, että hänen suhteellisuustajunsa kansantaloudellisiin mahdollisuuksiin kyllä heittää kovasti nimenomaan yksivuotisten apurahojen myöntämiskysymyksessä, sillä hallitus esittää kahta, ja hinta on 120 000 markkaa vuosittain. En usko, että tämä summa kaataa ei edes Suomen kansantaloutta, puhumattakaan sitten valtion taloudesta. Ehdotus, jonka Forum artis on tehnyt kymmenen uuden apurahan myöntämiseksi, maksaisi 664 000 markkaa vuosittain. En usko, että sekään on minkäänlainen uhka kansantaloudellemme.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Kerrankin voin olla ed. Donnerin kanssa asiasta samaa mieltä. Puhuttaessa taiteesta ja yleensäkin siihen vivahtavista asioista minulle on tullut sellainen käsitys, että sen piirissä liikkuu sellaista porukkaa, että siellä kyllä menee rahaa niin paljon kuin vain valtion budjetista on antaa.

Minun mielestäni oikein tehtynä taide elättää ja kannattaa itse itsensä. Otan esimerk-

kinä hiljakkoin, muutama kuukausi sitten, edesmenneen Esa Pakarisen. Otan toisen taiteilijan, Veikko Lavin. Esa Pakarinen on ollut todellinen taiteilija. Hän on saanut salit täyteen ihmisiä. Kansa on kannattanut Esa Pakarista maksamalla pääsylippuina, niin että Esa Pakarinen koki todella menestyvänsä taiteilijana. Sama koskee Veikko Lavia. Mutta en voi hyväksyä sitä, että valtion, veronmaksajien, varoja jaetaan avoimesti kaikille niistä haluaville, jotka ilmoittavat ammatikseen taiteilija.

Ministeri Kasurinen: Arvoisa puhemies! Mitä tulee taiteilija-apurahojen lisäämiseen, haluan todeta vain tähän keskusteluun, että tämän hallituksen aikana olemme kahdena perättäisenä vuonna lisänneet taiteilija-apurahoja. Kun aikaisempia budjetteja tältä osin katselee, näin ei ole tapahtunut. Haluan tässä yhteydessä vain muistuttaa siitä, että siihen aikaan oli keskustalainen valtiovarainministeri hoitamassa näitä asioita valtiovarainministeriössä.

Mitä tulee sitten pyrkimykseen jatkossa apurahojen lisäämiseen, opetusministeriössä olemme johdonmukaisesti nähneet tämän tarpeen, nimenomaan nuorten taiteilijoiden apurahojen lisäämistarpeen. Luonnollisesti tämä asia pyörii meidän suunnitelmissamme, ja pyrimme työskentelemään niin, että apurahoja tullaan vuosittain budjeteissa myöntämään. Viime kädessä tietysti eduskunta kantaa budjetista sen vastuun, mikä sille kuuluu.

Toivon kuitenkin, että hyvää tarkoittava ele ei tässä keskustelussa täysin unohtuisi. Suunta on selvä tämän hallituksen osalta ollut, eli pyrimme korjaamaan taiteilijoiden elämän olosuhteita.

En halua tässä ottaa kantaa taiteelliseen sisältöön ja siihen, kuka leipänsä hankkii milläkin perusteella. Se keskustelu varmasti on syytä käydä jossakin muussa yhteydessä.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Minä ilmoittaudun nyt sitten Donnerin — Kettusen kulttuuripoliittisen linjan vastustajaksi, en niinkään ed. Donnerin puheenvuoron kuin ed. Kettusen puheenvuoron perusteella, joka sisälsi ajatuksen, että ainoastaan kannattava taide on hyvää taidetta. Tämä periaate on erittäin huono, siitä voi esittää lukemattomia esimerkkejä niin kuvataiteen, kirjallisuuden kuin musiikinkin alalta.

Toivoisin, että ed. Donner sanoutuisi irti tästä Donner—Kettunen-akselista.

Ed. Holvitie: Rouva puhemies! Kun äskeisestä ketjusta voi todella saada sen käsityksen, että ympyrä sulkeutui ed. Kettusen kohdalla, niin minun on pakko todeta, että kun aloitin tämän kritiikin, johon ed. Donner yhtyi, niin minun linjani päättyi siihen myös.

Haluan kuitenkin korostaa, kuten ministeri Kasurinen totesi — turhan vaatimattomastikin — että tämä hallitus on todella pystynyt vuosittain lisäämään, toisin kuin edellisen hallitus, näitä määrärahoja ja taiteilijaprofessorin virkoja. Me olemme tyytyväisiä kehitykseen.

Toistan vielä sen, kun puhuin huutokaupasta, en verrannut taiteilijoitten vaatimuksia huutokauppaan vaan SKDL:n käyttäytymistä, johon Suomen keskusta on yhtynyt.

Haluan tosiaan todeta sen, että tilanne näiltä osin on paras Pohjoismaissa. Kun se tilanne jotenkin horjahtaa, niin minä mielelläni yhdyin siihen vastalauseeseen, jonka ed. Astala vuosittain jättää tästä samasta asiasta.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Ilmoitaisin tänään tässä ja nyt myös ed. Paloheimolle, että ed. Kettusen puheenvuoro luultavasti oli ns. kuoleman suudelma. Mutta se siitä.

Minä olen periaatteessa samaa mieltä kuin ed. Astala, mutta en aina käytännössä. Toivon tietysti, että hallitus jatkaa apurahojen lisäämistä. Kun numeroilla leikitään, koska valtiovarainministeri Liikanen on täällä, niin olen aivan vakuuttunut siitä, että kansantaloudellisesti olisi hyödyllisempää, jos meillä olisi 400 apurahaa ja apurahojen saajat velvoitettaisiin tappamaan kanoja. Se olisi kansantaloudellisesti paljon parempi toimenpide kuin apurahojen jakaminen, koska sillä saataisiin maataloussubventioita alas ja voitaisiin antaa enemmän apurahoja taiteelle. Mutta koska näin ei vielä ole tapahtunut — en ole kuullut ministeri Liikasen ehdottavan tätä — niin minä pysyn hallituksen kannassa.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kun ed. Holvitie puheenvuorossaan viittasi huutokauppaan, joka tämän asian ympärillä olisi

käynnissä, en oikein voi yhtyä hänen käsitksiinsä. Mielestäni olemme asian valiokuntakäsittelyssä hyvin saaneet selville, että nuorten taiteilijoiden apurahatilanne on hyvin kriittinen. Se on kriittinen nimenomaan niiden taiteilijoiden osalta, jotka eivät tavallaan putoa näihin vanhoihin lokeroihin. Jos ajatellaan videotaiteilijoita tai performansen tekijöitä, erilaisia poikkitaiteita, nämä selvästi jäävät apurahojen jakamisessa tällä hetkellä paitsi, koska vanhat apurahajärjestelmät ovat tiukasti kiintöityjä. Sen vuoksi mm. apurahojen määrän lisääminen olisi perusteltua sillä tavalla, kuin ed. Astala on ehdottanut.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Mitä tulee juuri videotuotantoon, budjettiesityshän merkitsee huomattavaa kotimaisen ohjelmatuotannon vahvistumista. Siellä on esillä aivan erityisesti kotimainen elokuva mutta myös videotuotanto. Toivon, että budjettia verrataan sen omin ansioon aikaisempiin budjetteihin.

Vähän tämä keskustelu kertoo siitä, että olen ollut sinisilmäinen. Kunnioitettu edeltäjäni ja varsinkin valtiovarainministeriön virkamiehet ovat sanoneet, ettei kannata koskaan esittää yhtään virkaa lisää. Silloin budjetti menee sellaisenaan eikä tule juuri keskusteluakaan, koska ei ole koko lakiesitystä. Näin kunnioitettu edeltäjäni Ahti Pekala monta vuotta onnistui pitämään keskustelun poissa eduskunnasta.

Minä sinisilmäisenä kulttuurin ystävänä taivuin ministeri Anna-Liisa Kasurisen häikäilemättömän painostuksen edessä ja olin valmis esittämään pari virkaa, jolloin saatiin suuri riita tänne, että tähän on aivan liian vähän. Eduskunnassa on monena vuonna käsitelty asia ilman keskustelua; kun ei mitään esitetty, ei saatu aikaan riitaakaan.

Ed. Juhantalo: Arvoisa puhemies! Kun ministeri Kasurinen käytti puheenvuoron välittömästi ed. Kettusen puheenvuoron jälkeen — ed. Kettusen puheenvuoro oli sellainen näköistaiteen kannatuspuheenvuoro, josta Suomen keskusta sanoutuu ehdottomasti irti — ministeri Kasurisen puheenvuorossa oli lausuma siitä, että viime hallituksen aikana, jossa olimme yhdessä, oli kulttuurivihamielinen ilmapiiri valtiovarainministeriössä. Näin ei ole ollut. Jos virkamiesten taholla on ollut, niin se voi pitää paikkansa.

Me nostimme viime kaudellakin taide- ja kulttuurirahoja säännöllisesti. Minä muistan, miten eduskuntakäsittelyn aikana nostimme mm. lasten kuvataidekoulujen määrärahoja monilla sadoilla prosenteilla viime vaalikauden aikana. Minun mielestäni tämä linja on oikea, joka nykyhallituksella on. Minä henkilökohtaisesti uskon, että Suomen keskusta antaa sille tukensa. Nuorten taiteilijoiden mahdollisuuksia pitää voida parantaa, taiteen pitää olla avaraa, sen pitää olla myös kokeilevaa. Me emme kannata näköistaidetta emmekä ed. Kettusen linjaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

8) Ehdotukset laiksi opintotukilain 7 §:n muuttamisesta ja laiksi opintotukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 169
Lakialoite n:o 78
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 158

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 158. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Ministeri Liikanen antoi tulo- ja menoarvioesityksen lähetekeskustelussa eduskunnalle syyskuussa sellaisen käsityksen, että hallitus antaa eduskunnalle lakiehdotuksen, jolla estetään opiskelijan maksaman koron nousu. Ei mennyt kuin kuukauden verran, niin lokakuussa kuitenkin tapahtui vastoin ministerin lupauksia 0,5 prosenttiyksikön koron nousu opiskelijan omavastuussa.

Nyt keskusta on esittänyt hallituksen esitykseen, joka periaatteellisesti on hyvä mutta täysin riittämätön, myös sen näkemyksen, että lakisääteisesti jädädyttäisiin opiskelijan

osuus opintolainan koroista 3,5 prosenttiin, aivan kuten ministeri Liikanen syyskuussa lupaili. Tällä hetkellä on tilanne se, että valtioneuvoston päätöksellä voidaan hyvin nopeasti nostaa opiskelijan korko-osuutta. Tässä suhteessa opiskelijan oikeusturva puuttuu.

Ehdotan ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi sivistysvaliokunnan mietinnön vastalauseen mukaista lakiehdotusta.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rengon ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

9) Ehdotukset laeiksi yleisten kirjastojen valtion hallintoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 167
Lakialoite n:o 90
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20
Suuren valiokunnan mietintö n:o 159

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 159. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 11, 13, 14 ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylyttämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 11 ja 21 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 179
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 160

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 160. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 6 c, 8, 8 a — 8 j, 11, 15 ja 20 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 11 ja 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 176
Lakialoite n:o 14
Toivomusaloitteet n:ot 1003/1987 vp., 738/1988 vp. sekä 565 ja 625
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 161

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 161. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan

äitiysavustus myönnettäväksi myös alle yksi-vuotiaan lapsen ottovanhemmille ja lapseksi-ottajille, jos heillä on kotipaikka Suomessa. Myös kansainvälisessä lapseksiottamisessa tämä mahdollistaa äitiysavustuksen saannin, ja ulkomailta adoptoituja lapsia on viitisen-kymmentä vuodessa.

Esitys on hyvä. Sitä on sosiaalivaliokunta jo pitkään vaatinut. Tämä esitetään kuitenkin tulevaisuuteen voimaan vasta 1 päivänä maaliskuuta, ja tällaista perustetta mielestämme ei ole, vaan laki tulisi saattaa voimaan jo vuoden alussa. Tulen esittämään voimaantulo-säännöksen muutosta yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Lakiesityksessä ei puututa äitiysavustuk-sen määrään, koska valtioneuvosto siitä päättää. Ensi vuoden budjetissa sitä esitetään nostettavaksi 30 markalla 670 markkaan. Tämä ei riitä säilyttämään äitiysavustuspak-kauksen kotimaisuusastetta nykyisellään, vaan sosiaalihallitus oli esittänyt 700 markan myöntämistä tähän tarkoitukseen.

Meidän mielestämme, niin kuin myös va-liokunta on mietinnössä esittänyt, ensi vuo-den budjettiin tulisi lisätä äitiysavustusrahoja siten, että äitiysavustuksen kotimai-suusaste voitaisiin säilyttää nykyisellään. Se tarkoittaa sitä, että sideharsovaipatkin voi-taisiin hankkia kotimaasta eikä niitä tarviti-si ulkomailta lähteä hakemaan. Tämä on toimitusten laadun kannalta tärkeää, ja sen vuoksi toivon, että valtiovarainvaliokunta korjaa tämän äitiysavustuksen määrää kos-kevan asian.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

12) Ehdotus laiksi tielaitoksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 162

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-tintö n:o 162. Ensin sallitaan asiasta yleis-keskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja ni-mike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kerto-mus 1988

Ainoa käsittely
Mainittu kertomus (K n:o 3)
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-sittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mie-tintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Arvoisa puhemies! Suo-men rahapolitiikka on lähtenyt hakoteille. Ennen maamme integroitumista Länsi-Eu-roopan talouteen on muutaman viime vuo-den aikana vapautettu suureksi osaksi pää-omaliikkeet ja luovuttu korkosäännöstelystä tavalla, joka on johtanut eräillä yhteiskun-nan osa-alueilla itsenäisyytemme ajan pahim-piin häiriöihin. Selvimmin se näkyy asunto-politiikan alueella. Korkealle nostettu korko-taso on viemässä erityisesti monet nuoret lapsiperheet kestävämmään elämäntilantee-seen. Muutama viikko sitten suoritettu pe-ruskoron korottaminen on vielä omiaan pahentamaan monien kohdalla tätä tilannetta. Muutenkin korkeat korot ovat omiaan vai-keuttamaan opiskelijoiden, yrittäjien ja jopa raskaan teollisuuden toimintaa ja kilpailuky-kyä sekä pahentamaan inflaatiota.

Rahapolitiikka on suuressa määrin edus-kunnan vastuulla, sillä Suomen Pankki on eduskunnan pankki, niin kuin eilen väliky-symyskeskustelussa viimeksi mm. valtiova-rainministeri totesi. Eduskunnassa puoles-taan erikoisesti pankkivaliokunnan tehtävä-nä on tutkia eduskunnan pankkivaltuus-miesten ja Suomen Pankin johtokunnan toimintaa. Tästä tutkimuksesta vuoden 1988 osalta pankkivaliokunta antaa nyt kerto-muksensa eduskunnalle.

Silloin, kun rahapolitiikan hoito ei ole muodostunut ongelmaksi, tämä kertomus on sivuutettu eduskunnassa vähin puhein. Nyt on tilanne kuitenkin aivan perusteellisesti toisin ja rahapolitiikkamme tarvitsee tänä ajankohtana koko eduskunnan asiaan paneutumisen. Rahapolitiikan hoito ei ole kuitenkaan yksinomaan eduskunnan vastuulla, vaan valuuttalain mukaan monet tärkeät päätökset kuuluvat maan hallitukselle ja valtiovarainministeriölle.

Sitä paitsi nykyisessä tilanteessa valtiomme johdon ja Suomen Pankin välillä on todella monia merkittäviä henkilökytkentöjä. Tasavallan presidenttinä, jolla on Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimittämis- ja erottamisoikeus, on entinen pitkäaikainen Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja. Eduskunnan puhemies on Suomen Pankin johtokunnan jäsen. Pääministeri on niin ikään Suomen Pankin johtokunnan jäsen. Molemmat edellä mainitut ovat tosin nyt virkavapaalla. Kytkennät ovat lisäksi moninaiset eduskunnan pankkivaltuusmiesten kautta, ja mm. suurimman oppositiopuolueen, keskustapuolueen, puheenjohtaja on eduskunnan pankkivaltuusmies.

Näistä poliittisista kytkennöistä riippumatta tai ehkä niistä johtuen minulle on korkea asiantuntija selvittänyt, että Suomen Pankki on maailman valtioiden keskuspankeista itsenäisin. Saamaani kuvaa vahvisti myös pankkivaliokunnan matkalla Japanissa, Hongkongissa ja Singaporessa eli maailman merkittävissä finanssikeskuksissa juuri saamani informaatio.

Joka tapauksessa näyttää siltä, että viime vuosien rahapolitiikan suunnittelemattomuus ja tulokset kertovat, että rahapolitiikka ja Suomen Pankin valvontaa koskeva eduskunnan päätöksentekojärjestelmä ei ole toiminut. Jo vuoden 1987 eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomusta käsiteltäessä pankkivaliokunta kiirehti Suomen Pankkia koskevien säädösten uusimista. Asiaa koskevaa hallituksen esitystä eduskunta ei ole toistaiseksi saanut.

Erikoisesti haluan kiinnittää huomiota pankkivaltuusmiesten asemaan. Minulle on jäänyt epäselväksi heidän roolinsa todella suuren luokan rahapolitiisiin ratkaisuihin. Eikä pankkivaltuusmies Paavo Väyrysen käyttäytyminen viimeksi tänään ja eilen pe-

ruskoron korottamisen yhteydessä selventänyt tilannetta.

Näyttää siltä, että eduskunnan pankkivaltuusmiehet ovat olleet vuosien kuluessa tekemässä pala palalta päätöksiä, jotka ovat kokonaisuutena johtaneet rahamarkkinoiden suureen muutokseen ja niihin kielteisiin seurauksiin, joiden kanssa nyt olemme kasvotusten. Poliittinen vastuu on suuressa määrin heillä, eduskunnan oman pankkinsa asioita hoitamaan asettamalla. Demokraattisessa järjestelmässämme ei voi ajatella niin, että virkamiehet kantavat poliittista vastuuta — päinvastoin, kuin äskeisessä keskustelussa ed. Miettinen ja jopa eduskunnan pitkäikäisin parlamentaarikko ed. Virolainen katsoivat.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenet nimittäin ovat virkamiehiä, joiden poliittista toimintaa rajoittavat jo rikoslain säädöksetkin. Näyttää aivan ilmeiseltä, että he eivät haluakaan kantaa poliittista vastuuta, kun tällä alueella menee todella huonosti.

Jatkossa nähdäkseni on vain kaksi vaihtoehtoa: joko eduskunnan pankkivaltuusmiehet lopetetaan kokonaan tai heidän toimintansa saa kokonaan uuden, täyden vastuun ottavan ulottuvuuden. Mielestäni myös hallituksen vastuuta rahapolitiikasta olisi selvennettävä. Sillä tosiasiaa näyttää siltä, se on tämänkin päivän eduskuntakeskustelussa tullut esille, että epävirallisesti jo nytkin hallitus omaa melkoisen roolin kantamatta toimintansa osalta täyttä muodollista vastuuta. Ainakin eduskunnan edessä hallituksen edustajat, ministerit, ovat työntämässä poliittisen vastuun täysin eduskunnalle itselleen. Kuurupiilosilla leikkiminen rahapolitiikan vastuukysymyksessä on viemässä pian monien kansalaisten vaikeuksien takia maamme talouden hoidon umpikujaan.

Viime vuosien ja yleisemminkin Suomen rahapolitiikan päätöksentekoa on leimannut ajattelu, että yhteiskunnan ongelmat ratkaistaan makrotasolla. Tältä osin lainsäädäntömme toimii keisarillisen ajan hengessä, eräänlaisessa pysähtyneisyyden tilassa. Nykyaikana kansainvälistyvässä maailmassa se ei enää toimi. Monet tämän politiikan alueen päätöksentekijät istuvat kuin tatit ilman riittävää kosketusta elävään elämään, ihmisten arkipäivän tasoon. Jos missään niin tällä alueella suomalainen yhteiskunta tarvitsee liikkeelle lähtöä, perestroikaa.

Näyttää siltä, että se ei onnistu muuten kuin uuden poliittisen sukupolven ja uuden tavallisen ihmisen tarpeista lähtevän ajattelun pohjalta. Rupeaa näyttämään jopa siltä, että valtiosääntöuudistus, Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö sekä henkilöratkaisut Suomen valtion johdossa tarvitsevat uutta verta, uuden sukupolven vapaana sidoksista nykyiseen valtakoneistoon voidakseen nykyä vastavalla tavalla vastata ihmisten arkipäivän toiveisiin yhteiskunnan järjestämisessä ei vain tällä ongelmia tuottaneella rahapolitiikan alueella vaan myös työvoimapolitiikan, asuntopolitiikan ja aluepolitiikan hoidossa. Tässä yhteydessä haluan korostaa kuitenkin, että rahapolitiikan hoito on siinä keskeisessä asemassa.

Vielä haluan kiinnittää huomiota siihen, että rahoitussektorin osuus kansantaloudessa on kohoava. Tämä kertoo tehottomasti hoidetusta pankkijärjestelmästä, johon on jouduttu liian monien keskenään kilpailevien pankkiryhmittymien vuoksi. Siksi haluan edistää pankkien fuusioita, ja ne ovat sen vuoksi tervetulleita.

Lopuksi haluan esitellä lyhyesti pankkivaliokunnan mietinnön. Nytkin niin kuin tavallisesti on rahapolitiikan hoidosta vallinnut erilaisia mielipiteitä, ja sen vuoksi on päädytty vain muutamiiin todellisiin kannanottoihin. Mietintöön liittyy kuitenkin kaksi vastalauseita. Yksi on pankkivaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten allekirjoittama ja toinen SKDL:n pankkivaliokunnassa olevan edustajan vastalause.

Pankkivaliokunta on pankkivaltuusmiesten kertomusta käsitellessään tällä kertaa kiinnittänyt erityistä huomiota pääomaliikkeiden vapauttamiseen ja vaihtotaseen vajeeseen. Pankkivaliokunnassa on sinänsä ymmärretty pääomaliikkeiden säännöstelyn lieventämiseen tähtäävä linja, ja pankkivaliokunta on pitänyt sitä pääpiirteittäin oikeana. Sen sijaan pankkivaliokunta on nostonut esille kysymyksen, oliko pääomaliikkeiden vapauttamisprosessi ehkä liian nopea ja ajoittuiko se korkeasuhdanteen vallitessa epäedulliseen aikaan, mitkä seikat johtivat voimakkaaseen likviditeetin lisäykseen ja luottoekspansioon.

Pankkivaliokunta toteaa, että kotimaista kysyntää ja luotonannon kasvua ei kyetty tuolloin riittävästi hillitsemään, jotta vaihtotaseen vajeen kasvua olisi voitu rajoittaa.

Tämä puolestaan johti mm. asuntojen hintojen ja yksityisen kulutuksen voimakkaaseen kasvuun. Pankkivaliokunnassa ymmärrettiin kuitenkin, ettei koko vastuu tällä alueella kuulu Suomen Pankille. Lääkkeenä tämän hetken talouspoliittisista ongelmista selviämiseen pankkivaliokunta näki mm. säästämisen kannustamisen.

Edelleen pankkivaliokunta kiinnitti huomiota, aikaisempien päätöstensä mukaisesti, yhdenmukaisesti, myös parlamentaaristen päätöksentekijöiden vaikutusmahdollisuuksien heikkenemiseen rahamarkkinapoliittisessa päätöksenteossa markkinoilla tapahtuneen kehityksen seurauksena. Pankkivaliokunnassa ei nähty myöskään hyvänä, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenet toimivat jossain määrin elinkeinoelämän luottamustehtävissä. Sen vuoksi valiokunta edellytti, että vastaisuudessa pankkivaltuusmiesten kertomuksessa mainitaan Suomen Pankin johtokunnan jäsenten luottamustoimet elinkeinoelämän piirissä. Pankkivaliokunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi lähettää tämän mietinnön tiedoksi pankkivaltuusmiehille.

Sosialidemokraattiset pankkivaliokunnan jäsenet eivät olleet tyytyväisiä kuitenkin pankkivaliokunnan enemmistön tässä rahapolitiisessa tilanteessa mielestämme melko laimeaan kannanottoon. Vaikkakin sosialidemokraattiset valiokunnan jäsenet pitävät pääomaliikkeiden vapauttamista pääpiirteittäin oikeana, niin näimme, että Suomen Pankin toimenpiteet eivät olleet kaikilta osin johtaneet toivottuun tulokseen. Me sosialidemokraatit olemme halunneet vastalauseessamme perustellen todeta,

että pääoman tuonti ja sitä seurannut luotonannon raju kasvu ovat aiheuttaneet erityisesti asuntomarkkinoilla pahimman häiriön vuosikymmeniin,

että rahamarkkinoiden hillitsemiseen käytetty korkean korkotason politiikka on puolestaan lisännyt inflaatiopaineita ja aiheuttanut vaikeuksia monille lainanottajaryhmille, joina olemme maininneet mm. asunnonhankijat, opiskelijat, pienyritykset sekä sen suomalaisen teollisuuden, joka joutuu rahoittamaan toimintaansa kalliilla kotimaisella pääomalla ulkomaisten kilpailijoiden tukiesä markkinointia on oleellisesti halvemmalla pääomalla,

että tapahtunut rahapolitiikan liberalisointi olisi pitänyt suorittaa paljon suunnitelmal-

lisemmin ja asteittain niin, että näin suurilta sopeutumisvaikeuksilta olisi välttytty,

että kun pääomaliikkeet reagoivat herkästi markan ja ulkomaisten valuuttojen välisiin korkoeroihin, niin pyrkimys pitää korkotaso korkeana on johtanut pääomien lisääntymään maahantuontiin ja

että harjoitettu joustamaton valuuttakursipolitiikka on antanut myös mahdollisuuksia pääomilla keinotteluun ilman sanottavaa valuuttakurssiriskiä. Tämäkin on edesauttanut keinotteluluonteisten pääomien maahantuontia.

Edellä mainitun lisäksi olemme nostaneet esille myös haarakonttorikysymyksen, joka on myös jo edellisen kertomuksen kohdalla ollut pankkivaliokunnassa ja täällä eduskunnassa esillä. Olemme pitäneet tarpeellisena, että selvitetään myös, miten haarakonttoreita voitaisiin kehittää nykyisessä tilanteessa siihen suuntaan, että ne voisivat yhteistoiminnassa pankkitarkastusviraston kanssa antaa pankeille ja myös yleisölle tarvittavaa asiantuntemusta yhä monimutkaisemmaksi käyvässä pankkiasioiden hoidossa ja myös kaupankäynnissä arvopapereihin. Olemme tällöin ajatelleet myös sitä uutta pankkilainsäädäntöä, joka juuri on tulossa eduskunnan käsittelyyn.

Ed. Ikkala: Arvoisa puhemies! Pankkivaliokunnan eduskunnan pankkivaltuusmiesten vuoden 1988 kertomuksesta antamaan mietintöön on liitetty kaksi vastalauseita. Mietintö ja vastalauseet ja vastalauseet keskenään poikkeavat eräiltä osin ehkä merkittävästikin toisistaan. Olen varsin vakuuttunut siitä, että jos valiokunta olisi etsinyt yksimielisen ratkaisun, vaikkapa kompromisseja tehden, se olisi saanut sanansa paljon paremmin kuuluville kuin nykytilanteessa.

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet toteavat kertomuksessaan vuodelta 1988 mm. seuraavaa: "Suomen Pankki on 1980-luvulla asteittain lieventänyt pääomaliikkeiden sääntelyä. Säännöstelyn purkamisella on haluttu parantaa suomalaisten yritysten kilpailuedellytyksiä, lisätä kilpailua ja tehokkuutta kotimaisilla rahamarkkinoilla sekä poistaa säännöstelyn aiheuttamia vääristymiä." Nämä Suomen Pankin tavoitteet ja toimenpiteet ovat mielestäni täysin oikeat ja täysin hyväksyttävät. Tällaiset tavoitteet Suomen Pankki mielestäni voi asettaa ja niitä toteuttaa vain, jos

sillä on mahdollisimman riippumaton, itsenäinen asiantuntija-asema.

Suomen ulkomaankauppa, niin tavara-kauppa kuin palvelustenkin kauppa, on jo pitkään ollut varsin vapaata. Tämä vapaa ulkomaankauppa on edistänyt voimakkaasti kansantaloutemme kasvua ja kehitystä. Kaupan häiriötön jatkuminen edellytti välttämättä pikaista rahoitusmarkkinoittemme vapauttamista.

Suomen Pankin rahoitusmarkkinoihin kohdistuneet vapauttavat toimenpiteet ajoituivat ennalta arvaamattoman voimakkaaseen noususuhdanteeseen. Sen vuoksi syntyi kansantaloudessamme tiettyjä tasapainohäiriöitä. On kuitenkin syytä voimakkaasti alleviivata, että nämä tasapainohäiriöt eivät johtuneet yksinomaan rahoitusmarkkinoiden vapauttamisesta, siis Suomen Pankin toimenpiteistä, vaan muutkin tekijät ovat myötävaikuttaneet niiden syntymiseen, vieläpä varsin voimakkaasti.

Maassamme viime vuosina harjoitettu finanssi- ja tulopolitiikka on lisännyt kulutuskysyntää ja siten voimistanut tasapainohäiriöitä. (Ed. Pekkarinen: Tätä juuri olemme yrittäneet sanoa!) Kotimaisen kysynnän kasvua hillitsevä finanssi- ja talouspolitiikka olisi olennaisesti helpottanut sopeutumista vapaisiin, markkinavoimien varassa toimiviin rahoitusmarkkinoihin.

Inflaation hillitseminen ja vaihtotaseen vajeen supistaminen ovat ja ovat jo varsin pitkään olleet talouspolitiikkamme keskeisinä tavoitteina. Näiden tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vain, jos päävastuu kotimaisen kysynnän sääntelystä asetetaan finanssi- ja tulopolitiikalle. On ennen muuta hillittävä kulutusta, edistettävä säästämistä ja lisättävä vienti- ja tuonnin kanssa kilpaillevan teollisuuden kapasiteettia.

Vuonna 1988 mm. julkisyhteisöjen, ennen muuta valtion ja kuntien, menot lisääntyivät liian voimakkaasti inflaatiota kiihdyttäen ja vaihtotasevajetta kasvattaen. Kotitalouksien kulutus ja velanotto kasvoivat nekin tuntuvasti. Kotitalouksien velanotto lisääntyi, vain yhden esimerkin mainitakseni, edellisestä vuodesta määrällä, joka vastasi noin kahta prosenttia bruttokansantuotteestamme, yritysten taas vastaavana ajankohtana vain vajaalla puolella prosentilla. Samanaikaisesti työvoimakustannukset nousivat voimakkaasti jne. Muun muassa nämä tosiasiat olisi

pitänyt ottaa huomioon rahoitusmarkkinoiden vapautumista tukevia talouspoliittisia toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Luottokysyntää olisi pitänyt pyrkiä hillitsemään, peruskorkoa olisi pitänyt nostaa, pakkolainan ottamista kotitalouksilta olisi ehkä sitäkin pitänyt harkita.

Viime aikojen kehitys on osoittanut, että peruskorko ainakin nykymuodossaan sopii huonosti pitkälti vapautuneisiin rahamarkkinoihimme. Perusteellinen selvitys peruskorosta ja sen vaikutuksesta olisi ilmeisestikin syytä toteuttaa hyvin pikaisesti.

Pankkivaliokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseessa puututaan Suomen Pankin haarakonttoreiden asemaan ja esitetään niille eräitä uusia yleisöön suuntautuvia tehtäviä. Yksityinen pankkisektori hoitaa varmasti tämän kaltaiset tehtävät paljon paremmin kuin Suomen Pankki tai sen haarakonttorit. Nämä tehtävät sopivat lisäksi erittäin huonosti keskuspankin tehtäväkuvaan. Haarakonttoreiden henkilökuntien tiedot ja taidot tuskin taas riittävät tuossa vastalauseessa tarkoitetun asiantuntemuksen — jota muuten yksityisillä pankeilla on varmasti aivan riittävästi — jakamiseen pankeillemme.

Suomen Pankin haarakonttoreiden päätehtävänä on rahahuolto. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset, ennen muuta pankkiteknikan voimakas kehitys, ovat kuitenkin olennaisesti vähentäneet haarakonttoreiden merkitystä tämän samoin kuin muidenkin niille uskottujen tehtävien hoidossa. Kysymys näiden haarakonttoreiden aseman uudelleen järjestelystä tavalla, joka on sekä kansantaloudellisesti että yritystaloudellisesti hyväksyttävä, on mielestäni otettava sekin pikaisesti esiin.

Asuntopoliittiset näkökohdat ovat usein estäneet toteuttamasta muutoin tarpeellisia ja järkeviä rahapolitiittisia toimenpiteitä. Ennen muuta peräkökysyntä asuntoluottojen yleistä korkotasoa alhaisempi korkotaso on muodostunut monta kertaa liian määräväkiseksi. Järjestelmä, jossa asuntoluottoihin sovellettaisiin yleistä korkotasoa ja jossa nykyinen asuntoluottojen alhainen korkotaso kompensoitaisiin valtion suorilla korkosubventioilla, olisi ilmeisestikin kokonaisuuden kannalta nykyistä parempi järjestelmä. (Ed. Seppänen: Valtionko ne korot pitäisi maksaa?) Arvoisa puhemies! Tällaisessa järjestelmässä ilmeises-

tikin myös paljon keskustelua herättäneet verotukijärjestelyt voitaisiin poistaa.

Ed. Karkinen: Arvoisa puhemies! Eduskunta osallistuu Suomen Pankin toimintaan valitsemiensa pankkivaltuusmiesten välityksellä ja tutkimalla pankin hallintoa, tilaa ja pankkivaltuusmiesten toimintaa pankkivaliokunnan avulla. Valtiopäiväjärjestyksen 50 §:n 1 momentin mukaan ”pankkivaliokunnan tulee tutkia Suomen Pankin hallinto ja tila sekä pankkivaltuusmiesten ja pankin johtokunnan toiminta ynnä eduskunnan vastattavana olevien rahastojen tila ja hoito sekä antaa tästä kertomukset eduskunnalle”. Saman pykälän 2 momentissa todetaan: ”Valiokunnan on tehtävä tarpeelliset ehdotukset Suomen Pankin ohjesäännön ja pankkivaltuusmiesten johtosäännön säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta ynnä muiden Suomen Pankkia koskevien määräysten antamisesta sekä valmistella kaikki näitä asioita koskevat hallituksen esitykset ja muut ehdotukset. Älköön päätöstä tehdä Suomen Pankin voittovarojen käyttämisestä, ennen kuin pankkivaliokunta on antanut asiasta lausunnon.”

Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaan pankkivaltuusmiesten asiana on antaa pankkivaliokunnalle kultakin vuodelta kertomus pankin tilasta, liikkeestä, hoidosta sekä tärkeimmistä asioista, joita pankkivaltuusmiehet ovat käsitelleet sinä vuonna. Koska pankkivaltuusmiesten nyt antaman kertomuksen aikaan vuodelle 1988 sattuu suuri osa Suomen Pankin suorittamista rahamarkkinoiden liberalisointitoimista tai niiden vaikutuksista, pankkivaliokunta on tällä kertaa tavallista huolellisemmin perehtynyt valtiopäiväjärjestyksen 50 §:ssä mainittuihin asioihin.

Valiokunta on sekä keskuudessaan että Suomen Pankkiin nähden ollut yksimielinen siitä, että kansainvälisen kehityksen vaatima pääomamarkkinoiden vapauttaminen on meilläkin ollut aiheellista. Voimakasta kritiikkiä sen sijaan on syytä osoittaa siihen, että vapauttamista suoritettiin liian paljon yhdellä kertaa noususuhdanteen vallitessa ja liian kiinteää valuuttapolitiikkaa noudatetaan.

Suomen Pankin tarkoituksena aivan oikein oli kysynnän, lähinnä kulutuskysynnän, ohjailu korkean korkotason avulla. Kun

samaan aikaan sallittiin lähes vapaa yritysten luotonotto ulkomailta, virtasi, koska käytännössä lähes muuttamattomien valuuttakurssien aikaan kurssiriskien pelkoa ei ollut, maahan ennätysmäärä valuuttaa sekä ulkomaalaisten sijoituksina että annettuina luotoina. Vaihtotaseen vajeen kasvua tai markkinoilla liikkuvan rahan määrää ei voitu estää suoritetuin vähäisin valuuttakurssimuutoksinkin enempää kuin Suomen Pankin sijoitustodistustoilla tai pankkien kassavarentovelvoitteita lisäämällä.

Kun raha siis liikkui markkinoilla, se lisäsi sekä hintoja sekä kysyntää. Erityisen selvästi tämä näkyi asuntomarkkinoilla niillä seuduilla, joilla kysyntää oli, mutta ei asuntoja riittävästi. On ilmeistä, että ulkomaisen pääoman tuonti ja luotonannon raju kasvu ovat kertomusvuonna aiheuttaneet asuntomarkkinoille Suomen rauhanaikaisen historian pahimman häiriötilan. Tällainen politiikka on lisännyt inflaatiopaineita ja aiheuttanut vaikeuksia lainanottajaryhmille, joiden talous on ollut kireällä jo ennestään. Tällaisia ryhmiä ovat asunnontarvitsijat, opiskelijat, pienyrittäjät ja se osa suomalaisesta teollisuudesta, joka toimii lähinnä suomalaisen luototuksen turvin.

Harjoitettu joustamaton valuuttapolitiikka on myös antanut mahdollisuuden keinotteluun tehtiin pääoman siirtoihin ilman sanottavampia kurssiriskejä. Mainitut heikoimmassa asemassa olevat luotonottajat ovat siis tosiasiassa maksaneet kasinotalouden sijoittajien voitot. On ilmeistä, että pääomaliikkeiden vapauttaminen olisi ollut suoritettava asteittain suunnitelmallisemmin muut nousuhdannetta aiheuttavat tekijät huomioon ottaen sekä tehokkaampaa korko- ja valuuttakurssipolitiikkaa noudattaen.

Pääomamarkkinoiden vapauttaminen on myös ratkaisevasti vähentänyt eduskunnan valtaa valvoa pankkivaltuusmiesten avulla Suomen Pankin toimintaa. Koska käytännössä on luovuttu monista toimista, joihin pankkivaltuusmiehillä Suomen Pankin johtosäännön mukaan on ollut mahdollisuus ottaa osaa, on pankkivaltuusmiesten lähes ainoaksi tehtäväksi jäänyt peruskorosta päättäminen. (Ed. Miettinen: Mitä puhuja tarkoittaa, mistä toimista on luovuttu? — Ed. Seppänen: Se ilmenee kertomuksesta!)

Viimeaikaiset tapahtumat peruskoron alentamisen tai korottamisen yhteydessä ja

erityyppisistä luotoista perittävien korkojen eron yhä kasvaessa ovat herättäneet jopa sinänsä aiheellisen kysymyksen, olisiko koko peruskorkoinstituutiosta luovuttava ja korvattava se muilla järjestelyillä. Tämän johdosta on herätettävä kysymys: Mikä tässä tapauksessa jäisi eduskunnan tehtäväksi?

Pankkivaltuusmiesten mahdollisuudet rahavirtojen ohjailuun loppuisivat täysin ja pankkivaliokunnan nykyisellä valvonnalla, joka on ollut pelkkää jälkikääteisvalvontaa, ei voi olla aktiivista osuutta ajankohtaisten ongelmien ratkaisuun. Jo nykyisellään kuljetaan kehässä. Suomen Pankki syyttää hallitusta toimien puutteesta ja yksityistä kuluttajaa kulutuksen kasvusta. Hallitus vetoaa eduskunnan valvontamahdollisuuteen, ja eduskunnan on puolestaan todettava asioiden ja Suomen Pankin päätösten jo tapahtuneen siinä vaiheessa, kun se pääsee itse niitä tutkimaan ja niistä keskustelemaan. Lopullista vastuunkantajaa on mahdotonta osoittaa.

Nykyisellään parlamentaarinen päätöksentekojärjestelmä ei ole toimiva. Kansalta valtuutuksen saanut eduskunta ja kansan valitsemat edustajat joutuvat sivusta seuraamaan, kuinka kansalaisten elämään mitä syvimmin vaikuttavat päätökset syntyvät jossain muualla. Raha- ja pääomamarkkinoilla tapahtuneiden muutosten seurauksena onkin jo tullut aika perusteellisesti uudelleen määritellä eduskunnan, hallituksen ja Suomen Pankin toimivaltasuhteet.

Hallituksen on pian tuotava eduskunnan käsittelyyn esitys Suomen Pankin johtosäännön muuttamisesta parlamentaariseen suuntaan. Ellei näin tapahdu, eduskunnan on käytettävä mahdollisuutta pankkivaliokunnan välityksellä itse tehdä esityksiä ja tartuttava sille valtiosäännössä annettuihin oikeuksiin. Alussa siteeraamani valtiopäiväjärjestyksen 50 § antaa siihen täydet mahdollisuudet.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Tässä mietinnössä on puutteellisesti käsitelty pankkivaltuusmiesten roolia, sitä mitä he ovat tehneet, on annettu siloiteltu kuva siitä, että Suomi olisi rahapolitiikassa jonkinlainen ajopuu, johon pankkivaltuusmiehet eivät voisi vaikuttaa, ja se on vaatinut, että olen tehnyt vastalauseen, joka on liitetty valiokunnan mietintöön.

Tässä yhteydessä haluan kyllä myös käsittelemään sen tyyppisiä rahapoliittisia asioita, jotka hallitus voi ottaa käsittelemään ja toimenpiteiden kohteeksi silloin, kun pankkivaltuusmiehet sallivat pääomamarkkinoiden liiallisen liberalisoinnin, joka koituu kansantaloutemme vahingoksi korkojen noustessa, vaikka niiden tämän liberalisointikehityksen seurauksena piti nimenomaan laskea.

Siksi ehdotan, että hyväksyttäisiin ne viisi lausumaa, jotka sisältyvät valiokunnan mietintöön liittämäni II vastalauseeseen, ja että valiokunnan mietinnön mukaisen ponnen sijasta hyväksyttäisiin samaan vastalauseeseen liittämäni parempi ponsiehdotus.

Ed. Miettinen: Arvoisa puhemies! Vaikka pankkivaliokunnan mietintö saataan pankkivaltuusmiehille tiedoksi tämän istunnon jälkeen, niin ehkä tässä vaiheessa sallitaan jo muutama kommentti itse mietinnöstä ja käytetyistä puheenvuoroista, joista kyllä eräistä huokui syvä ääni vielä voimakkaan säännöstelykauden ajalta, (Ed. Seppänen: Korkeita korkoja vastaan!) ei oikein siitä reaaliajasta, johon me olemme tulleet.

Ensinnäkin mitä tulee pankkivaliokunnan mietinnössä olevaan mainintaan, jonka myös puheenjohtaja toi esiin esittelypuheenvuorossaan, siitä että parlamentaaristen päätöksentekijöiden vaikutusmahdollisuudet ovat heikentyneet rahamarkkinapoliittisissa päätöksenteossa, totean, että eduskunnan pankkivaltuusmiesten tehtävät on tarkoin määritelty lain tasolla Suomen Pankin ohjesäännön 17 §:ssä ja pankkivaltuusmiesten johtosäännössä ja näissä ei ole tapahtunut minkäänlaisia muutoksia. Ne ovat entisellään. Säädösten mukaisesti pankkivaltuusmiesten tehtävänä on mm. määrätä Suomen Pankin peruskorko sekä muut Suomen Pankin soveltamat korot tai niiden rajat. Täten pankkivaltuusmiehet siis määräävät kulloisenkin peruskoron lisäksi pankkien keskuspankkiluotoissa ja -talletuksissa sekä Suomen Pankin raha- ja pääomamarkkinatoiminnassa sovellettavien korkojen rajoista. Näiden rajojen puitteissa pankin johtokunta ohjaa markkinakorkojen kehitystä markkinaoperaatioiden avulla taloudellisen tilanteen edellyttämällä tavalla. Tältä osin on virheellistä puhua parlamentaaristen päätöksentekijöiden heikkenemistä.

Suomen Pankin peruskoron säilyttämistä päinvastoin kuin edustajatoverini Olli Ikkala

täällä esitti, pidän välttämättömänä, eräänlaisena ankkurina. Peruskorolla ei enää ole samaa merkitystä maan yleisen korkotason kannalta kuin aikaisemmin korkosäännöstelyn vielä ollessa voimassa. Tämä taas johtuu keskeisesti täysin muista tekijöistä, nimenomaan rahoitusmarkkinoiden vapautumisesta, josta lienee syytä tässä yhteydessä eräänlainen historiallinen katsaus tapahtumien kulusta esittää, jottei sen tapaista väärää todistusta esitetäisi kuin tänäänkin olemme kuulleet ja välikysymyspäivien aikana aiemminkin.

On muistettava, että kansainvälinen kehitys rahoitusmarkkinoiden kohdalla 1970-luvulla markkinaehtoiseen suuntaan heijastui luonnollisesti myös suomalaisten yritysten käyttäytymiseen viimeistään 1980-luvun alussa, kun kävi selvästi ilmi, että tehokas, monipuolinen rahoituksen hoito oli oleellinen osa kansainvälistä kilpailukykyä. Yritykset ryhtyivät suojaamaan vientisaataviaan valuuttariskeiltä. Tästä aiheutui pääomaliikkeitä. Lisäksi on muistettava, että yritykset vaativat korkoa rahoitussaatavilleen, jonka seurauksena syntyi, kuten varmasti puheenjohtaja ja muut pankkivaliokunnan jäsenet muistavat, nk. harmaat markkinat tavantomaisten säännösteltyjen markkinoiden rinnalle. Kehitys johti sitten yhtäältä pankkien taseiden ulkopuolisten erien tuntuvaan kasvuun ja toisaalta Suomen Pankin säätely- ja seurantamahdollisuuksien selkeään kaventumiseen.

Säännöstelyjärjestelmä vuosi selkeästi ja tuki rahoitusmarkkinoiden vinoutumista. Toimiakseen järjestelmä olisi vaatinut säännöstelyn voimakasta laajentamista eikä siitä olisi saatu kattavaa rajoittamatta myös toisaalta tavaroiden ja palvelusten maksuliikkeitä. Tämä olisi johtanut ennen pitkää kaaokseen, sillä, ed. Seppänen, jos olette salissa, missään maassa maailmassa ei ole onnistuttu hallinnollisten säännöstelyjärjestelmien ylläpitämisessä. Kun ed. Seppänen ja varsin monet hänen ryhmätoverinsa ovat kritisoineet rahoitusmarkkinoiden vapautumista, he unohtavat täysin, että vanha järjestelmä aiheutti sekä tehottomuutta rahoitusmarkkinoilla että selkeästi epäoikeudenmukaisuutta. Rahoitusmarkkinoilla kilpailu oli vähäistä, marginaalit olivat suuret ja voitot syntyivät pitkälti säännöstelyn suomien aukkojen turvin. Ulkomainen luotonot-

to antoi kilpailuedun sitä saaville, ja alhainen korko siirsi tuloa luottoa saaville. Nämä eivät suinkaan olleet, ed. Seppänen, ainaakaan yhteiskunnan nk. huono-osaisia.

Nyt voidaan nähdä rahoitusmarkkinoiden vapautumisen myötä, että ongelmat ovat poistuneet. Pankkien välinen kilpailu on asteittain kiristynyt tai ainakin kiristymässä, mikä näkyy rahoituksen välityksen kustannusten alenemisena, korko ohjaa eittämättä säännöstelyä paremmin rahoitusresurssit tehokkaaseen käyttöön, niin ikään lainan saanti ei ole enää kiinni hyvistä pankkisuhteista, vaan lähinnä hyvistä vakuuksista, ei juuri niistäkään tänä päivänä. (Ed. Seppänen: Muutama sana vielä korkojen korottamisesta, ed. Miettinen!) — Muutama sana ehkä valuuttakurssipolitiikasta, kiinteästä tai kelluvasta, ed. Seppänen.

Pääomaliikkeiden vapautumisen seurauksena korkopolitiikka ja valuuttakurssipolitiikka liittyvät nykyisin saumattomasti yhteen. Mikäli valuuttakurssi kelluisi vapaasti, kuten ed. Seppänen on useaan otteeseen käyttämissään puheenvuoroissa voimakkaasti vaatinut, Suomen Pankki voisi ohjata korkojen kehitystä pääomaliikkeistä piittaamatta ja antaa pääomaliikkeiden näkyä kursissa. Kiinteän valuuttakurssin järjestelmässä taas Suomen Pankki joutuu toimimaan markkinoilla niin, että valuuttakurssi pysyy asetetuissa rajoissa eikä siten voi sanottavasti vaikuttaa korkojen kehitykseen. Valuuttakurssijärjestelmän valinta määrää siis oleellisesti keskuspankkipolitiikan vaikutusmahdollisuudet. Tämän kehityksen seurauksena Suomessa noudatettu kiinteäkurssipolitiikka tulee uuteen valoon.

Valuuttakurssi ei enää ole väline, kuten ehkä aikaisemmin, vaan se on eräänlainen rahapolitiikan välitavoite nykyisin, joka ilmaisee keskuspankkipolitiikkaan sisältyvän inflaatiotavoitteen, joka tarkoittaa sitä, että tämä on valuuttakorissa mukana olevien maiden painotettu inflaatio. Vaikka valuuttakurssista on tullut rahapolitiikan välitavoite, sanoisiko, historian eikä niinkään aktiivisen valinnan tuloksena, niin katson, että se on selkeästi tähän tehtävään sopivampi kuin muut käytettävissä olevat vaihtoehdot. Koron tai rahan määrän kasvun käyttäminen rahapolitiikan välitavoitteena edellyttäisi markan kelluttamista, jota ed. Seppänen on siis vaatinut.

Tässä on kuitenkin se vaara, että tämä johtaisi meillä inflaatio — devalvaatio-kierteeseen, kun sitkeät inflaatio-odotukset siirtyisivät korko- ja palkkakehitykseen. Inflaatio-odotukset jäisivät tässä tapauksessa ilman selvää ankkuria. Kiinteä valuuttakurssi asettaa kahdelle muulle talouspolitiikan lohkolle, finanssi- ja tulopolitiikalle, varsin ahtaavat rajoitukset. Finanssipolitiikan pitää olla tiukkaa ja sen tulee ohjata talouden kysyntää niin, ettei pääsisi syntymään inflaatio- ja vaihtotaseongelmia aiheuttavia ylikysyntätilanteita, jollainen meillä tällä hetkelläkin on eräiltä osin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korkotasosta, josta ed. Seppänenkin ehti jo kiirehtiä jotain lausumaan. On väärin väittää, ed. Seppänen, että korkeat korot ja siihen liittyvä pääomatuonti olisivat aiheuttaneet luottojen kasvun. Korko eikä maksuvalmius määrää nykyisellään luottojen kasvuvauhdin. Tämä on oleellinen muutos säännöstelyjärjestelmään nähdessä. Jos korkotasoksi olisi ollut niin alhainen, ettei maahan olisi virrannut pääomaa vaihtotaseen vajauksen rahoittamiseksi, Suomen Pankki olisi joutunut myymään valuuttaa markan valuuttakurssin ylläpitämiseksi. Tämä olisi taas kiristänyt pankkien maksuvalmiutta ja pyrkinyt nostamaan nimenomaan markkinakorkoja. Korkotason pitämiseksi alhaalla Suomen Pankki olisi joutunut tarjoamaan likviditeettiä pankeille. Myös tässä tapauksessa pankeille olisi tullut tarvittava määrä maksuvalmiutta luotonannon kasvattamiseksi. Alhaisemmalla korkotasolla luottojen kysyntä olisi kuitenkin ollut vieläkin voimakkaampaa ja on mitä ilmeisintä, että myös luottojen kasvu olisi ollut vieläkin nopeampaa kuin mitä nyt on toteutunut.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran korkean korkotason politiikasta, joka tämän eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomuksen mukaisesti on ollut Suomen Pankin linjana: Korkeat korot, jotka kuitenkin eivät ole nostaneet säästämisastetta, niin kuin täällä sitovasti on aikaisemmissa keskusteluissa todettu, ovat tuoneet ulkomailta tänne suhteettoman paljon rahaa. Sijoittamismielessä on tuotu siihen maahan rahaa, missä on saatu rahalle paras korko.

Kun otetaan huomioon, että samanaikaisesti on haluttu kiristää markkinoita ja ke-

rätty mm. kassavarantotalletuksia, investointitalletuksia, suhdannetalletuksia yli 20 miljardia viime vuoden aikana Suomen Pankkiin, niin tässä on syntynyt aika huonosti perusteltu tilanne. Maahan on tuotu ulkomaista rahaa korkealla korolla ja alueilta, jopa kehitysalueilta, on vedetty pankeista Suomen Pankin tilille, että olisi voitu tehdä vastaavaikutus, hillitä ylikuumentuneita markkinoita.

Kun ulkomailta pankit ovat saaneet suhteellisen edullisella korolla rahaa, niin ne ryhtyivät viime vuonna melko näkyvään luotonannon markkinointiin ja myöskin esimerkiksi luottokorttien tarjontaan tavalla, jota voi sanoa kritiikittömäksi. Kaikki tämä on ollut sitä negatiivista puolta rahapolitiikassa, johon Suomen Pankilla olisi ollut mahdollisuus toisenlaisella rahapolitiikalla vaikuttaa.

Ed. Miettinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhykäisesti, eiköhän tämä alueellinen rahapolitiikkakysymys ole jo käsitelty moneen otteeseen. Rahalla ei ole korvamerkkejä, joten tässä suhteessa kyllä Suomea on kokonaisuutena tarkasteltava myös pankkien kassavarantovelvoitekysymyksen kohdalla.

Mitä tulee säästämiseen, niin markkinako-roilla sinällään, joilla joudutaan rahoittamaan valuuttavaranto ja vaihtotaseen vaje, ei ole merkitystä kotimaiseen säästämiseen sillä lailla kuin ed. Knuuttila esitti. Meillä, kuten hänen pitäisi ainakin tietää, talletuskorot ovat selkeästi sidotut peruskorkoon, ja tämä peruskorko-ongelma, korottamisongelma, on moneen kertaan täällä läpikäyty. Keskeisesti se liittyy ed. Knuuttilan pankkivaltuusmies-tovereiden käyttäytymiseen tässä asiassa. Se on eräs asia, jota pitää avoimesti tarkastella. Miten pankkien kilpailua voidaan lisätä, miten talletuskorkojen peruskorkosidonnaisuudesta voidaan mahdollisesti vapautua ja sitä kautta saada korkokilpailun kautta säästämisasiisuutta lisättyä?

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me voimme kyllä ed. Miettisen kanssa olla yhtä mieltä siitä, että rahalla ei ole korvamerkkiä, mutta otan nyt esimerkin Mikkelin paikallisista pankeista. Ne ovat joutuneet Suomen Pankin toimenpiteillä maksamaan kassavarantotalletuksia

Suomen Pankkiin ja vähentämään luotonannon tarjontaa siinä mielessä, että hillittäisiin talouden ylikuumenemista. Mutta samanaikaisesti Suomen Pankki on sallinut, että ulkomailta on tuotu edullista rahaa yritysten ja pankkien toimesta ja tarjottu kuitenkin sinne Mikkelin markkinoille samoille asiakkaille, joille olisi voitu käyttää ne paikallisetkin rahat, sillä erolla vain, että korkorahat ovat menneet ulkomaille.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Täällä tänään käytetyistä puheenvuoroista, samoin kuin eilisen ja toissapäivän keskusteluista on kuultanut kokoomuksen varsin suuri tyytyväisyys siihen kokonaisuuteen, jonka harjoitettu rahapolitiikka, tulopolitiikka ja finanssipolitiikka meillä muodostaa. Tyytyväisyyden syy löytyy ehkä siitä, että tällä kokonaisuudella on hoidettu tulonjakopolitiikkaa tässä maassa niin, että 10:n ennätyksellisen korkean tuotannon kasvun vuoden tulokset on jaettu hyvin epätasaisesti, jos katsotaan palkkatuloja ja tavallisten kotitalouksien reaaliansoita ja pääomatuloja. Työn tuottavuus on kasvanut nelinkertaisesti verrattuna reaaliansoihin.

Ed. Ikkalan puheenvuorossa osoitettiin syyttävä sormi kotitalouksille niiden kulutuksen kasvuun ja asuntovelallisiin päin. Kuitenkin kotitalouksien kulutuksen tosiasia on se, että se ei ole kasvanut samassa suhteessa kuin bruttokansantuotteen nousu. Tämä on mielestäni hyvin keskeinen asia, joka kertoo myöskin tämän politiikan tulonjakovaikutuksista.

Arvoisa puhemies! Kannatan kaikkia ed. Seppäsen tekemiä ehdotuksia. Ja jotta keskustelu tästä hyvin tärkeästä aiheesta voisi vielä jatkuu ja nekin eduskuntaryhmät, joiden edustajia ei ole paikalla lainkaan, voisivat ottaa kantaa näihin kysymyksiin myöskin tämän mietinnön pohjalta, niin ehdotan, että tämä asia laitettaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Löyttyjärven ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Löyttyjärven ehdotus hyväksytään ja asia p a n n a a n pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

14) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoitteet n:ot 83 ja 95
Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja 142/1988 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

15) Ehdotukset laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain 6 §:n ja olutverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ehdotus laiksi fosforilannoiteverosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 125
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Hallituksen esitys n:o 215 öljysuojarahastoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

18) Ed. Löyttyjärven ym. lakialoite n:o 100 laiksi haitallisten aineiden vesistö päästöjen verottamisesta ja teollisuusvesiverosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite liittyy kokonaisuuteen, joka tämän päivän päiväjärjestyksessä on kohdissa 14)–18) eli ympäristöverojärjestelmän luomiseen maahamme. Päiväjärjestyslistalla olevilla esityksillä aloitetaan ympäristöverojärjestelmän luominen, mutta taso, mille näillä ehdotuksilla päästään, jää perin vaatimattomaksi. Ehdotuksiinhan on myös mietinnöissä liitetty vastalauseita, joiden pohjalta voitaisiin jonkin verran parantaa uusien verojen vaikutusta.

Kuitenkin välttämätöntä olisi ulottaa ympäristöverot laajemmalle. Tällä lakialoitteella halutaan tuoda keskusteluun laajasti ottaen teollisuuden ja myös yhdyskuntien, kalanviljelyn ja vastaavien laitosten päästöt vesistöihin ja myös teollisuuden vedenkäyttö. Tässä ehdotetaan keskeisille vesistöjen saastekuormaa lisääville aineille päästöveroja ja erityisesti käyttöveroa teollisuusvedelle. Jälkimmäisellä esityksellä pyritään siihen, että teollisuudessa veden käyttöä voitaisiin vähentää ja tätä kautta vaikuttaa myös jätevesikuormaan ja myös saada aikaan teollisuudessa suljettuja kiertoja.

Näihin asioihin on tilaisuus palata vielä, kun ympäristöveroesitykset etenevät toiseen ja kolmanteen käsittelyyn eduskunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

19) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 (K n:o 10)

20) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27 (HE n:o 203)

21) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 (A n:o 28)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

